

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е   К О М О Р Е   В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVII

Нови Сад, мај, 1978.

Број 5

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

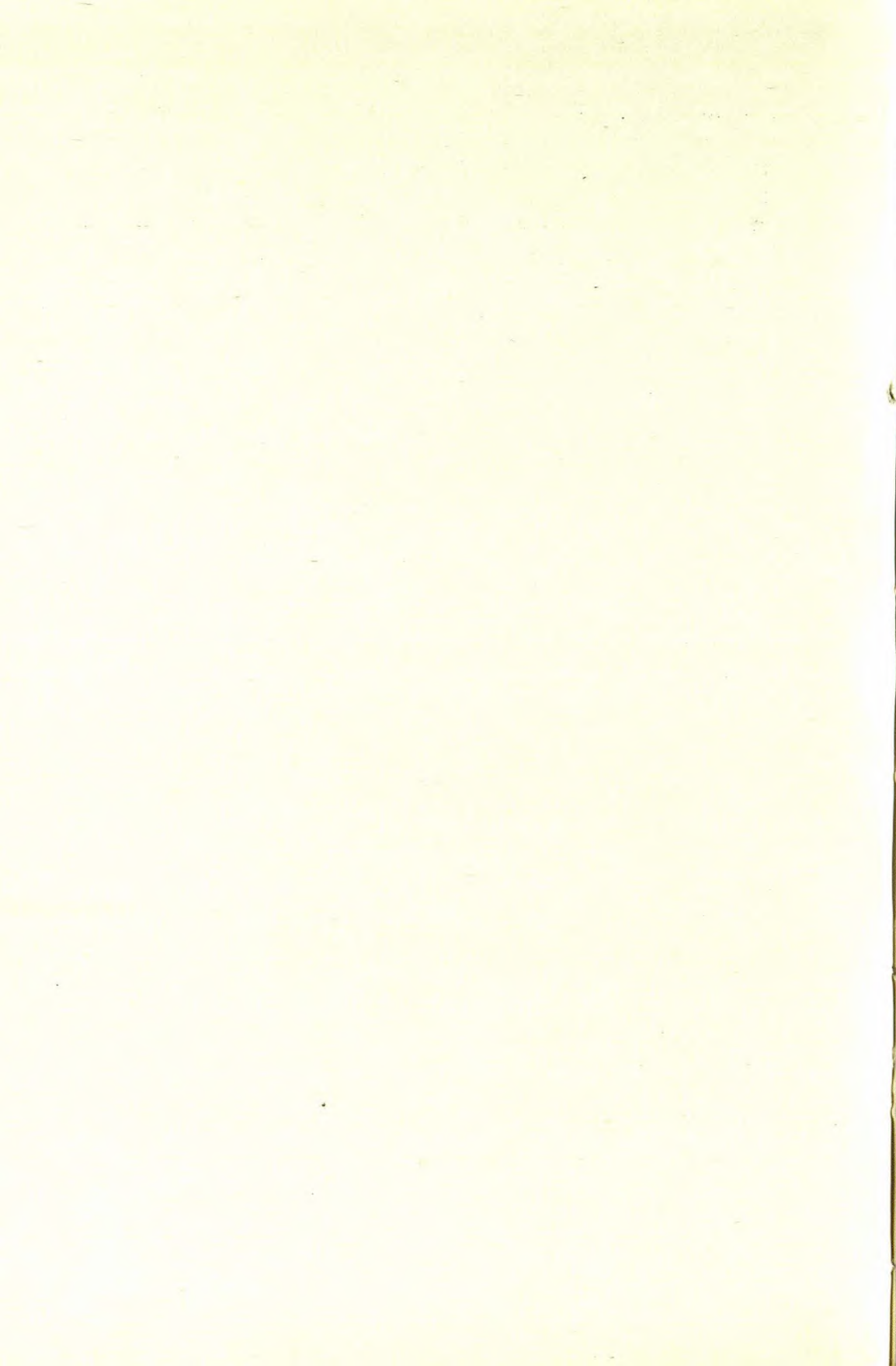
Јован Ј. Јерковић	Нове битне повреде парничног поступка као разлог за жалбу
Слободан Сворцан	Привремена мера у парничном поступку
Adam Vass	Процесна камата

ПРАВНА ПРАКСА

Светозар Добросављевић	Грађанско право

САОПШТЕЊА

Из седнице Конференције адвоката

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVII

Нови Сад, мај, 1978.

Број 5

Ч Л А Н Ц И И Р А С П Р А В Е

Јован А. Јерковић
судија Врховног суда Војводине

Н О В Е Б И Т Н Е П О В Р Е Д Е П А Р Н И Ч Н О Г П О С Т У П К А К А О Р А З Л О Г З А Ж А Л Б У

Нови Закон о парничном поступку (ЗПП), који је ступио на снагу 1. јула 1977. године у односу на стари закон из 1956. године не доноси никакве суштинске промене у погледу саме структуре жалбених разлога. Задржава идентичну класификацију тих разлога због којих се може побијати пресуда, а која је у закону изричито дефинисана (чл. 353) и своди се на следеће три врсте разлога:

- 1 — битне повреде одредаба парничног поступка (*error in procedendo*)
- 2 — погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање, и
- 3 — погрешна примена материјалног права (*error in iudicando*).

Из ових разлога у начелу могу се жалбом побијати све врсте пресуда, али закон предвиђа и одређена одступања од тог правила у правцу редуцирања разлога због којих се може побијати пресуда због изостанка и пресуда на основу признања. Тако се пресуда због изостанка жалбом не може нападати због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, док се пресуда на основу признања може нападати само због битне повреде одредаба парничног поступка или због тога што је изјава о признању захтева дата у заблуди, или под утицајем принуде или преваре. Такође је по закону искључена могућност побијања жалбом због погрешно односно непотпуно утврђеног

чињеничног стања пресуде или решења којим се завршава поступак у споровима мале вредности (чл. 467. ст. 1).

Међутим, нови ЗПП уноси и значајне измене у погледу оне врсте жалбених разлога, која се односи на битне повреде одредаба парничног поступка, таксативно одређене у закону (чл. 354. ст. 2)) и у теорији процесног права познате као апсолутно битне повреде. С обзиром на овакав карактер тих повреда на њих је у поступку по жалби суд обавезан да пази по службеној дужности независно од тога, да ли су својим постојањем утицале или могле утицати у меритуму на доношење законите и правилне одлуке — релативна битна повреда (чл. 354. ст. 1). Стога те повреде поступка по свом процесноправном дејству увек имају за последицу укидање побијане пресуде без улажења у оцену узрочне везе између тих повреда и резултата мериторног суђења.

Поменута новина првенствено се огледа у томе, што је у поређењу са старим ЗПП дошло до повећања листе апсолутно битних повреда још за две такве повреде које постоје у овим случајевима:

а) — ако је суд противно одредбама ЗПП засновао своју одлуку на недозвољеном располагању странака (чл. 354. ст. 2. тач. 5);

б) — ако је суд противно одредбама ЗПП одбио захтев странке да у поступку употребава свој језик и писмо, и да прати поступак на свом језику, а странка се због тога жали (чл. 354. ст. 2. тач. 8).

1. Недозвољено располагање странака

Постојање ове битне повреде мора се посматрати у директној повезаности са начелом парничног поступка садржаним у чл. 3. ст. 1. ЗПП по коме странке могу слободно располагати са захтевима које су поставиле у току поступка (начело диспозиције странака), па се у оквиру овог законског овлашћења могу одрећи тужбеног захтева, признати захтев противне странке и закључити поравнање о предмету спора (тзв. материјална процесна диспозиција странака — чл. 3. ст. 2). Таква слободна располагања странака нису апсолутна, јер их закон, полазећи од заштите одређених друштвених интереса, ограничава у негативном смислу прописујући да нису дозвољена ако су у супротности са принудним прописима о самоуправним правима радних људи, о располагању друштвеним средствима и другим принудним прописима, као и са правилима морала самоуправног социјалистичког друштва (чл. 3. ст. 3). Ова законска одредба је општег (начелног) карактера и као таква је детаљније разрађена и поновљено непосредно изражена у посебним одредбама ЗПП, али само у онима које се тичу судског поравнања (чл. 321. ст. 4), пресуде на основу признања (чл. 331. ст. 2) и пресуде

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXVII

Нови Сад, мај, 1978.

Број 5

Ч Л А Н Ц И И Р А С П Р А В Е

Јован А. Јерковић
судија Врховног суда Војводине

Н О В Е Б И Т Н Е П О В Р Е Д Е П А Р Н И Ч Н О Г П О С Т У П К А К А О Р А З Л О Г З А Ж А Л Б У

Нови Закон о парничном поступку (ЗПП), који је ступио на снагу 1. јула 1977. године у односу на стари закон из 1956. године не доноси никакве суштинске промене у погледу саме структуре жалбених разлога. Задржава идентичну класификацију тих разлога због којих се може побијати пресуда, а која је у закону изричито дефинисана (чл. 353) и своди се на следеће три врсте разлога:

- 1 — битне повреде одредаба парничног поступка (*error in procedendo*)
- 2 — погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање, и
- 3 — погрешна примена материјалног права (*error in iudicando*).

Из ових разлога у начелу могу се жалбом побијати све врсте пресуда, али закон предвиђа и одређена одступања од тог правила у правцу редуцирања разлога због којих се може побијати пресуда због изостанка и пресуда на основу признања. Тако се пресуда због изостанка жалбом не може нападати због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, док се пресуда на основу признања може нападати само због битне повреде одредаба парничног поступка или због тога што је изјава о признању захтева дата у заблуди, или под утицајем принуде или преваре. Такође је по закону искључена могућност побијања жалбом због погрешно односно непотпуно утврђеног

чињеничног стања пресуде или решења којим се завршава поступак у споровима мале вредности (чл. 467. ст. 1).

Међутим, нови ЗПП уноси и значајне измене у погледу оне врсте жалбених разлога, која се односи на битне повреде одредаба парничног поступка, таксативно одређене у закону (чл. 354. ст. 2)) и у теорији процесног права познате као апсолутно битне повреде. С обзиром на овакав карактер тих повреда на њих је у поступку по жалби суд обавезан да пази по службеној дужности независно од тога, да ли су својим постојањем утицале или могле утицати у меритуму на доношење законите и правилне одлуке — релативна битна повреда (чл. 354. ст. 1). Стога те повреде поступка по свом процесноправном дејству увек имају за последицу укидање побијане пресуде без улажења у оцену узрочне везе између тих повреда и резултата мериторног суђења.

Поменута новина првенствено се огледа у томе, што је у поређењу са старим ЗПП дошло до повећања листе апсолутно битних повреда још за две такве повреде које постоје у овим случајевима:

а) — ако је суд противно одредбама ЗПП засновао своју одлуку на недозвољеном располагању странака (чл. 354. ст. 2. тач. 5);

б) — ако је суд противно одредбама ЗПП одбио захтев странке да у поступку употребљава свој језик и писмо, и да прати поступак на свом језику, а странка се због тога жали (чл. 354. ст. 2. тач. 8).

И. Недозвољено располагање странака

Постојање ове битне повреде мора се посматрати у директној повезаности са начелом парничног поступка садржаним у чл. 3. ст. 1. ЗПП по коме странке могу слободно располагати са захтевима које су поставиле у току поступка (начело диспозиције странака), па се у оквиру овог законског овлашћења могу одрећи тужбеног захтева, признати захтев противне странке и закључити поравнање о предмету спора (тзв. материјална процесна диспозиција странака — чл. 3. ст. 2). Таква слободна располагања странака нису апсолутна, јер их закон, полазећи од заштите одређених друштвених интереса, ограничава у негативном смислу прописујући да нису дозвољена ако су у супротности са принудним прописима о самоуправним правима радних људи, о располагању друштвеним средствима и другим принудним прописима, као и са правилима морала самоуправног социјалистичког друштва (чл. 3. ст. 3). Ова законска одредба је општег (начелног) карактера и као таква је детаљније разрађена и поновљено непосредно изражена у посебним одредбама ЗПП, али само у онима које се тичу судског поравнања (чл. 321. ст. 4), пресуде на основу признања (чл. 331. ст. 2) и пресуде

због изостанка (чл. 332. ст. 2), док је у погледу одрицања од тужбеног захтева такво регулисање изостало.

Према изложеном новим Законом о парничном поступку предвиђено ограничење слободне диспозиције странака, ако су у питању материјалне диспозиције у погледу процесних захтева усмереним на реализацију одређеног процесноправног дејства, односи се на три такве диспозиције и то:

- 1) одрицање од тужбеног захтева (чл. 193. ст. 4. ЗПП)
- 2) судско поравнање (чл. 321. ЗПП)
- 3) признање тужбеног захтева (чл. 331. ЗПП).

Ово ограничење слободног располагања странака имплицира и даљу рестрикцију, која захвата и сам чињенични основ на којем се заснивају поменуте диспозиције странака и огледа у следећим официјелним овлашћењима суда:

- 1) да противно вољи странака утврђује и чињенице које странке нису изнеле (чл. 7. ст. 4. ЗПП)
- 2) да нареди доказивање чињеница признатих од стране противне странке (чл. 221. ст. 1. ЗПП)
- 3) да претходно прибави обавештење о чињеничним наводима за које важи пресумција признања од стране противне странке као услова за доношење пресуде због изостанка (чл. 332. ст. 2—3. ЗПП).

Апсолутно битна повреда одредаба парничног поступка због недозвољеног располагања странака била је предвиђена и у старом ЗПП, с тим да се сводила једино на случај када је суд противно одредбама овог закона донео пресуду због изостанка или на основу признања (чл. 343. ст. 2. тач. 5. старог ЗПП). Ову је повреду такође преузео нови ЗПП у идентичном тексту (чл. 354. ст. 2. тач. 6) и поред тога, што је у листу апсолутно битних повреда унео нову повреду чија се квалификација и постојање сада шире поставља везивањем за ону процесну ситуацију у којој је судска одлука заснована на недозвољеним диспозицијама странака (чл. 354. ст. 2. тач. 5). Како је за обе поменуте повреде потребно да постоји у суштини истоветан (квалifikаторни) разлог — недозвољена диспозиција странака —, то оправдано наводи на закључак да зависно од околности датог случаја може да буде учињена једна или друга од тих повреда, а узимајући као критеријум овог диференцирања да ли се ради само о доношењу пресуде због изостанка односно признања, или је у питању одређена недозвољена диспозиција (материјална) процесним захтевима странака изван поменутих случајева.

Оно што радикално и значајно као новину доноси наведена апсолутно битна повреда (чл. 354. ст. 2. тач. 5. ЗПП) није само у томе, да се њена квалификација искључиво везује за случајеве у којима се одлука суда темељи на недозвољеној материјалној диспозицији странака, већ у њеном ширем обиму дејства који обухвата као разлог апсолутне ништавости и страначко признање чињеница. То је сасвим разумљиво када се

има у виду, да и такво признање може у ствари представљати диспозицију странака која им пружа могућност да, иако само на посредан начин, недозвољено располажу са процесним захтевима наведеним у чл. 3. ст. 2. ЗПП. Стога у првостепеном поступку суд у сваком конкретном случају треба по службеној дужности да пази и критички цени није ли уследело признање чињеница имало за крајњи циљ реализацију недозвољеног процесног располагања странака. Уколико пак нађе да се евентуално ради о таквом случају, да користећи своје официјелно овлашћење нареди доказивање и тих признатих чињеница (чл. 221. ст. 1. ЗПП). Из овога даље следи да су не само странке овлашћене да жалбом побијају првостепену пресуду због помнуте процесне повреде у вези признатих чињеница, већ и да другостепеном суду такође припада овлашћење за испитивање по службеној дужности постојања те повреде у приказаном случају.

Отвара се, међутим, проблем за судску праксу на који ће начин и да ли уопште другостепени суд може успоставити такву официјелну контролу и у оним случајевима када у парници дође до одрицања од тужбеног захтева или закључења судског поравнања. У тим случајевима као последица материјалне процесне диспозиције странака настаје таква процесна ситуација, која је идентична оној када је парнични поступак окончан правоснажном судском одлуком (*res iudicata*), која се као таква не може побијати жалбом.

Као што је већ напред истакнуто у новом ЗПП, а исто стање било је и у старом закону, нису садржане посебне одредбе које би подробније регулисале примену начела одређеног у чл. 3. ст. 3. тач. 1—2. ЗПП по коме суд неће уважити располагање странака ни када је у питању одрицање од захтева. Због тога остаје једина могућност за првостепени суд да само са аспекта поменутог прописа начелног карактера цени да ли ће уважити диспозицију странака о одрицању од захтева. Ако је уважи тада има да донесе решење којим се утврђује, да се тужба има сматрати повученом услед одрицања странке од захтева који је био предмет спора (захтев тужбе односно противтужбе или захтев обухваћен компензационим приговором). То има за последицу у односу на захтев странке који је био предмет одрицања да по сили закона долази до гашења парнице тј. престаје да постоји литиспенденција са дејством, које се изједначава са правоснажном пресудом донетом на штету странке чијом је диспозицијом дошло до одрицања (пресуда тзв. негативног утврђења). С обзиром на такво процесно дејство одрицања од захтева предвиђена је у ЗПП посебна процесна обавеза за суд да у току целог поступка по службеној дужности пази на постојање одрицања од тужбеног захтева (чл. 193. ст. 6—7), јер та чињеница представља процесну сметњу која искључује дозвољеност мериторног суђења у парници о истом захтеву. Ова процесна сметња обухваћена је и као разлог у оквиру апсолутно битне повреде из чл. 354. ст. 2. тач. 11. ЗПП, што такође

представља новину и то само из разлога пропуштања њеног уношења у стари ЗПП.

Уколико суд користећи по закону своје официјелно овлашћење не уважи као недозвољено располагање странке у случају одрицања од захтева, онда и у том смислу треба да донесе одговарајуће решење.

У оба напред наведена случаја против решења суда дозвољена је жалба (чл. 378. ст. 1. у вези чл. 345), а ревизија као ванредно правно средство против решења другостепеног суда којим је потврђено првостепено решење о уважавању одрицања странке од свог захтева. На тај начин би другостепени суд ипак могао да успостави одређени преглед судске праксе ниже-степених судова, иако у ограниченом обиму зависно од бројности уложених жалби на таква решења, како се поступа у оним случајевима када странке врше располагања путем одрицања од свог захтева, тј. када предузимају дозвољену процесну радњу, али то чине у материјалноправној супротности са одредбом чл. 3. ст. 3. ЗПП.

И у погледу закључења судског поравнања нови ЗПП не доноси никакве измене, већ питање процедуре о могућности и начину закључења судског поравнања регулише идентично као и стари закон. Повезано с тим треба имати у виду и констатацију о постојању већ перманентне појаве на коју указују бројни и свакодневни примери из судске праксе. Наиме, ради се о већ постојећој устаљеној процедури да судови приликом закључења поравнања скоро по правилу доносе и посебно решење, иако само на записнику, којим се одобрава већ закључено поравнање странака. Доношење таквог решења није по закону предвиђено, већ само решења када суд не дозвољава поравнање странака и застаје са поступком до правоснажности тог решења (чл. 321. ст. 5. ЗПП). Оваде треба посебно истаћи да је изложена солуција већ прихваћена у поступку пред судом удруженог рада у коме учесници до доношења одлуке могу закључити „споразум о спорном односу (поравнање)”, који је пуноважан тек кад га суд одобри и следствено томе ово решење суда има конститутивни значај. Пре одобрења суд обавештава надлежног друштвеног правобраниоца самоуправљања, који може у року одређеном од стране суда да изјави „своје противљење закљученом споразуму”, а сем тога има и право жалбе против одлуке суда којим се одобрава закључено поравнање (чл. 32. Закона о судовима удруженог рада — Сл. лист СФРЈ бр. 24/74). Сматрамо да они исти разлози, који су са друштвено-правног и политичког аспекта мотивисали законодавца на интенцију да се закључено поравнање у поступку пред судом удруженог рада не третира као строго диспозитивни акт учесника, у суштини оправдавају такво опредељење и у погледу закључења поравнања странака у поступку пред редовним судовима. Уколико би се *de lege ferenda* прихватила процедура да суд донеси решење којим одобрава закључено поравнање, онда би се у склопу тога могло прихватити и решење да суд пре одобрења

закљученог поравнања обавести надлежног друштвеног правобраниоца самоуправљања (чл. 204) односно надлежног јавног тужиоца (чл. 205). Све то у зависности од природе правног односа из којег проистиче захтев о коме је као предмету спора дошло до споразума између парничних странака о закључењу судског поравнања, ради истицања евентуалног противљења ако постоји основана сумња да је у питању недозвољена диспозиција странака, с тим да би ови органи имали и право жалбе против решења суда којим се одобрава међу странкама закључено поравнање.

Без адекватне измене у напред реченом правцу одредаба ЗПП, које регулишу услове за закључење судског поравнања, неће *de lege lata* бити могуће у судској пракси остварити потпунију и ефикаснију контролу другостепеног суда и у случајевима недозвољеног располагања када то странке чине користећи као погодну форму процесни институт судског поравнања. Свакако се не може очекивати, а то потврђују и не ретки примери из судске праксе, да ће увек првостепени суд уочити да споразум странака о закључењу судског поравнања о предмету спора садржи њихова недозвољена располагања и реаговати доношењем решења којим се не дозвољава поравнање странака (чл. 321. ст. 5). Стога се неминовно мора рачунати са појавом у судској пракси случајева у којима ће изостати таква официјелна критичка анализа и оцена суда, што ће имати за последицу да ипак међу странкама буде закључено судско поравнање и у погледу захтева са којима не могу располагати, које има својство извршног наслова на основу којег овлашћена странка може тражити принудну реализацију чинидбе на коју по поравнању има право.

Несумњиво је овај проблем потенциран и тиме што не постоји сагласност судске праксе и теорије грађанског процесног права у оцени карактера судског поравнања. Судска пракса стоји чврсто на становишту да поравнање у парници по својој правној природи има карактер уговора између странака, чија се пуноважност може само тужбом у новој парници побијати из формалних и материјалноправних разлога због којих се може оспоравати пуноважност сваког другог уговора. Према томе, судско поравнање не би представљало процесну сметњу за вођење те нове парнице, пошто не постоји идентичност предмета спора у тој парници са предметом спора у ранијој парници која је завршена закључењем поравнања. Следствено томе, коначни резиме овог става судске праксе своди се на то да је потпуно искључена могућност побијања судског поравнања жалбом или неким од ванредних правних лекова.

Супротно овом ставу судске праксе теорија процесног права у свом схватању полази у првом реду од тога, да је судско (процесно) поравнање по свом дејству једнако правоснажној пресуди и да се баш због тога може нападати предлогом за понављање поступка. При томе се оспорава и тачност напред изложеног аргумената судске праксе о непостојању истоветности

предмета спора у парници за побијање поравнања. Тужба којом странка напада поравнање има за циљ отклањање дејства правоснажности, што је могуће остварити само употребом ванредног правног лека-предлога за понављање поступка, а не тужбом. Како се судско поравнање по својим основним компонентама састоји од признања и одрицања странака, то се оно може нападати наведеним правним леком из разлога који се тичу недостатка због којих се и иначе могу побијати поменуће диспозитивне радње странака.

И на крају имајући у виду садржину текста чл. 3. новог ЗПП треба као важно истаћи да се у њему, за разлику од старог ЗПП, више не спомиње располагање странака које је у противности са „одредбама међународних уговора”. Изостављање ове изричите забране у новом ЗПП не значи, како би на први поглед изгледало, да је таква диспозиција странака дозвољена. Ствар је само у правилном тумачењу законског текста у том смислу, да у њему употребљени израз „принудни прописи” као појмовно шири обухвата и „одредбе међународних уговора”. Ратификацијом међународног уговора његове одредбе постају важећи позитивни прописи и као сви остали постојећи позитивни прописи чине саставни део интерног права наше земље.

II. Повреда права странке на употребу свог језика и писма у парничном поступку

Према Уставу САП Војводине на подручју ове покрајине у равноправној су употреби српскохрватски односно хрватско-српски, мађарски, словачки, румунски и русински језик и писмо на овим језицима. Сем на овим језицима државни органи воде поступак и на другим језицима за које је у складу са законом обезбеђена равноправна употреба статутом општине (чл. 273. ст. 3. Устава). Поред тога поступак се може водити и на једном од поменутих језика ако се странке о томе сагласе (чл. 237/4 Устава).

Даља разрада и конкретизација ових, Уставом прокламованих начела, дата је кроз одредбе Закона о начину обезбеђивања равноправности језика и писама народа и народности у одређеним органима, организацијама и заједницама (Сл. лист САПВ бр. 29/77 — пречишћени текст). Како су редовни судови органи државне власти (чл. 217. Устава СФРЈ и чл. 240. Устава САПВ), то и за њих, као и за друге државне органе, важе прописи Устава и закона у погледу језика на којем се води поступак. Стога ово уставно начело изражава и нови Закон о парничном поступку одредбом, да се поступак води на језику који је у службеној употреби у суду (чл. 6. ст. 1). То је по правилу језик народа Југославије, а у одређеним, законом предвиђеним случајевима, и језик одређене народности. Такође нови ЗПП садржи и основна правила за странке и друге учеснике у поступку у одредби по којој имају право да се у поступку служе својим језиком и писмом, те да им се писмена достављају на

језику и језицима народа и народности Југославије у складу са одредбама закона (чл. 6. ст. 2).

Према изложеном ова начелна правила регулишу питање права странака и то у првом реду права да се служе својим језиком у поступку усменог расправљања пред судом тзв. говорни језик странака и њиховог права да се служе својим писмом у поднесцима упућеним суду и да примају писмена на језицима народа и народности Југославије, али само у мери и границама предвиђеним законом републике односно аутономне покрајине. Њихово понављање уз детаљнију разраду садржано је у посебним одредбама ЗПП у глави шестој „Језик у поступку” (чл. 102—105) и у глави тринаестој „Правна помоћ” (чл. 180. и 183) чија садржина на несумњив начин упућује да се ради о једном веома сложеном начелу процесног права односно система, обзиром на везаност његове примене за одређене ситуације у парничном поступку. Због тога смо мишљења да у најкраћим потезима треба дати приказ одговарајућих објашњења појмова и израза употребљених у законском тексту без којих не би било могуће схватити суштину и друштвеноправни значај овог процесног начела, а посебно природу и специфичност његове повреде која се у закону квалификује као апсолутно битна повреда и врштава у листу тих повреда (чл. 354. ст. 2. тач. 8).

Под појмом „служити се односно употребљавати” свој језик у поступку, који се односи на усмено расправљање пред судом, подразумева се значење: „говорити и слушасти изговорену реч на свом језику”.¹ Уколико се поступак не води на језику странке, она има право да прати ток поступка на свом језику, што је суд дужан да јој обезбеди превођењем уз посредство тумача (чл. 102. ст. 1. и 4). Овде треба истаћи да је наведено процесно правило генералног карактера у том смислу, да се оно односи на све странке и друге учеснике у поступку без обзира да ли су држављани СФРЈ или странци односно да ли се као говорним језиком служе једним од језика народа или народности Југославије или неким страним језиком. Једина је разлика у томе, што трошкови превођења падају на терет средстава суда када се ради о припадницима народа и народности Југославије и превођењу на њихов језик (чл. 105).

Што се тиче писменог саобраћаја странака са судом, а имајући при томе у виду одговарајуће одредбе новог ЗПП које то питање детаљније регулишу, може се констатовати у погледу права странака на употребу свог писма и примања судских писмена на језику народа и народности, да оно за разлику од усменог расправљања нема универзални ни апсолутни карактер. То пре свега произилази из основне одредбе да се странке овим правом могу служити у складу са одредбама закона тј. само у границама у којима је то омогућено и дозвољено републичким односно покрајинским законом (чл. 6. ст. 2). Када је у питању језик народа Југославије који је у службеној употреби у суду,

¹ Проф. др. Синиша Трива: Језик суда и странака, Информатор, бр. 2404 од 12. III 1977.

онда се судска писмена могу странкама достављати на том језику без обзира што то није њихов језик и што га евентуално ни не разуму, а суд није дужан ни да им обезбеди превод па чак ни о њиховом трошку. Међутим, друкчија је ситуација када је у службеној употреби у суду и језик одређене народности на коме се води поступак у парници. У том је случају суд дужан да странци, која се у поступку не служи тим језиком, доставља своја писмена на језику народа у службеној употреби у САПВ, тј. на српскохрватском без обзира да ли странка и разуме овај језик (на пример: поступак се води на словачком језику, а учествује и странка која се не служи тим језиком, чл. 103).

У вези са питањем језика у поднесцима странака може се још указати и на проблем о томе на којем је језику странка дужна да посредством суда прима поднеске противне странке, јер у новом ЗПП нема адекватне одредбе која би садржала директан одговор на ово питање. Стога се отвара дилема да ли и такве поднеске (тужбу, одговор на тужбу, жалбу, ревизију и др.) треба сматрати за судска писмена у смислу чл. 103. ЗПП (позиви, судске одлуке и др.) или не. Од њеног правилног разрешења зависиће и постојање овлашћења односно дужности суда на којем језику народа и народности Југославије да врши доставу таквих писмена странци укључујући ту и њихово преводње из својих средстава.

Своје поднеске странке и други учесници у поступку упућују суду на језику народа или народности који је у службеној употреби у суду (чл. 104. ст. 1), а могу их упућивати и на једном од језика народа Југославије који није у службеној употреби у том суду (чл. 104. ст. 2). Следствено томе, на пример суду у Суботици странке се у својим поднесцима могу обраћати на српскохрватском или на мађарском језику обзиром на равноправност тих језика у САПВ, али то примерице могу учинити и на словеначком језику који је један од језика народа Југославије. Таква би могућност била искључена ако би странка поменутом суду упутила свој поднесак на италијанском језику, пошто је то језик народности који није у службеној употреби у САПВ (чл. 104. ст. 2). Изузетно таква би могућност постојала, ако је то предвиђено у посебним прописима који су важећи за подручје тога суда (статутом општине — чл. 104. ст. 3. ЗПП).

У поступку правне помоћи између судова на подручју СФРЈ сваки суд (пошиљалац) замолницу саставља на језику народа и народности који је у службеној употреби у том суду. У случају да је такво писмено сачињено на језику народности, који није у службеној употреби у суду коме се упућује, мора му се приложити и његов превод на језику народа Југославије чија је службена употреба у дотичном суду (чл. 180. ст. 2). Тако суд у Новом Саду може упућити писмено на српскохрватском језику суду у Скопљу без прилагања превода на македонском језику, а ако га шаље на мађарском језику мора му приложити и превод на македонском језику, дакле не на српскохрватском језику.

језику и језицима народа и народности Југославије у складу са одредбама закона (чл. 6. ст. 2).

Према изложеном ова начелна правила регулишу питање права странака и то у првом реду права да се служе својим језиком у поступку усменог расправљања пред судом тзв. говорни језик странака и њиховог права да се служе својим писмом у поднесцима упућеним суду и да примају писмена на језицима народа и народности Југославије, али само у мери и границама предвиђеним законом републике односно аутономне покрајине. Њихово понављање уз детаљнију разраду садржано је у посебним одредбама ЗПП у глави шестој „Језик у поступку“ (чл. 102—105) и у глави тринаестој „Правна помоћ“ (чл. 180. и 183) чија садржина на несумњив начин упућује да се ради о једном веома сложеном начелу процесног права односно система, обзиром на везаност његове примене за одређене ситуације у парничном поступку. Због тога смо мишљења да у најкраћим потезима треба дати приказ одговарајућих објашњења појмова и израза употребљених у законском тексту без којих не би било могуће схватити суштину и друштвеноправни значај овог процесног начела, а посебно природу и специфичност његове повреде која се у закону квалификује као апсолутно битна повреда и уврштава у листу тих повреда (чл. 354. ст. 2. тач. 8).

Под појмом „служити се односно употребљавати“ свој језик у поступку, који се односи на усмено расправљање пред судом, подразумева се значење: „говорити и слушати изговорену реч на свом језику“.¹ Уколико се поступак не води на језику странке, она има право да прати ток поступка на свом језику, што је суд дужан да јој обезбеди превођењем уз посредство тумача (чл. 102. ст. 1. и 4). Овде треба истаћи да је наведено процесно правило генералног карактера у том смислу, да се оно односи на све странке и друге учеснике у поступку без обзира да ли су држављани СФРЈ или странци односно да ли се као говорним језиком служе једним од језика народа или народности Југославије или неким страним језиком. Једина је разлика у томе, што трошкови превођења падају на терет средстава суда када се ради о припадницима народа и народности Југославије и превођењу на њихов језик (чл. 105).

Што се тиче писменог саобраћаја странака са судом, а имајући при томе у виду одговарајуће одредбе новог ЗПП које то питање детаљније регулишу, може се констатовати у погледу права странака на употребу свог писма и примања судских писмена на језику народа и народности, да оно за разлику од усменог расправљања нема универзални ни апсолутни карактер. То пре свега произилази из основне одредбе да се странке овим правом могу служити у складу са одредбама закона тј. само у границама у којима је то омогућено и дозвољено републичким односно покрајинским законом (чл. 6. ст. 2). Када је у питању језик народа Југославије који је у службеној употреби у суду,

¹ Проф. др. Синиша Трива: Језик суда и странака, Информатор, бр. 2404 од 12. III 1977.

онда се судска писмена могу странкама достављати на том језику без обзира што то није њихов језик и што га евентуално ни не разуму, а суд није дужан ни да им обезбеди преводње па чак ни о њиховом трошку. Међутим, друкчија је ситуација када је у службеној употреби у суду и језик одређене народности на коме се води поступак у парници. У том је случају суд дужан да странци, која се у поступку не служи тим језиком, доставља своја писмена на језику народа у службеној употреби у САПВ, тј. на српскохрватском без обзира да ли странка и разуме овај језик (на пример: поступак се води на словачком језику, а учествује и странка која се не служи тим језиком, чл. 103).

У вези са питањем језика у поднесцима странака може се још указати и на проблем о томе на којем је језику странка дужна да посредством суда прима поднеске противне странке, јер у новом ЗПП нема адекватне одредбе која би садржала директан одговор на ово питање. Стога се отвара дилема да ли и такве поднеске (тужбу, одговор на тужбу, жалбу, ревизију и др.) треба сматрати за судска писмена у смислу чл. 103. ЗПП (позиви, судске одлуке и др.) или не. Од њеног правилног разрешења зависиће и постојање овлашћења односно дужности суда на којем језику народа и народности Југославије да врши доставу таквих писмена странци укључујући ту и њихово преводње из својих средстава.

Своје поднеске странке и други учесници у поступку упућују суду на језику народа или народности који је у службеној употреби у суду (чл. 104. ст. 1), а могу их упућивати и на једном од језика народа Југославије који није у службеној употреби у том суду (чл. 104. ст. 2). Следствено томе, на пример суду у Суботици странке се у својим поднесцима могу обраћати на српскохрватском или на мађарском језику обзиром на равноправност тих језика у САПВ, али то примерице могу учинити и на словеначком језику који је један од језика народа Југославије. Таква би могућност била искључена ако би странка поменутом суду упућила свој поднесак на италијанском језику, пошто је то језик народности који није у службеној употреби у САПВ (чл. 104. ст. 2). Изузетно таква би могућност постојала, ако је то предвиђено у посебним прописима који су важећи за подручје тога суда (статутом општине — чл. 104. ст. 3. ЗПП).

У поступку правне помоћи између судова на подручју СФРЈ сваки суд (пошиљалац) замолницу саставља на језику народа и народности који је у службеној употреби у том суду. У случају да је такво писмено сачињено на језику народности, који није у службеној употреби у суду коме се упућује, мора му се приложити и његов превод на језику народа Југославије чија је службена употреба у дотичном суду (чл. 180. ст. 2). Тако суд у Новом Саду може упутити писмено на српскохрватском језику суду у Скопљу без прилагања превода на македонском језику, а ако га шаље на мађарском језику мора му приложити и превод на македонском језику, дакле не на српскохрватском језику.

Код указивања правне помоћи важи правило за иностране судове, ако међународним уговором није нешто друго одређено, да се могу обрађати југословенским судовима само ако им је молба са прилозима достављена дипломатским путем и састављена на једном од језика народа Југославије, или ако је приложен оверен препис на том језику (чл. 183). Када се домаћи судови обрађају за правну помоћ иностраним судовима молба и прилози морају бити састављени на језику замољене државе или уз њих мора бити приложен оверен превод на том језику (чл. 184).

Све напред изложено пружа довољно основе за јасно и потпуно сагледавање димензија оних граница у којима је по концепцији усвојеној у новом ЗПП омогућено странкама да се у парници служе правом на употребу свог језика и писма, па у светлу таквог прилаза треба посматрати карактер и специфичност повреде овог, свакако једног од основних процесних права странака.

Повреда права странке на употребу свог језика односно писма у поступку налази се на листи апсолутно битних повреда. Но, она као повреда те врсте постоји само ако суд противно одговарајућим одредбама ЗПП, које ово процесно право поближе дефинишу, одбије захтев странке да се користи тим правом и њен захтев за праћење тока поступка на свом језику посредством тумача, а странка се због тога жали (чл. 354. ст. 2. тач. 8). Према томе, оваква формулација ове апсолутно битне повреде дата у закону би упућивала, да се на њу не пази по службеној дужности и у томе би била њена специфичност, која је издваја од осталих повреда те врсте и даје посебно место на листи апсолутно битних процесних повреда. Међутим, ако би другостепени суд изузетно и без истицања странке у жалби нашао да је почињена та повреда по облику и садржини како је дефинисана у закону, онда сматрамо да би ипак морао укинати првостепену пресуду не упуштајући се у оцену постојања узрочне везе између те процесне повреде и правилности мериторног пресуђења. За овакво схватање налази се упориште у одредби чл. 365. ст. 2. ЗПП по којој другостепени суд испитује првостепену пресуду у оквиру разлога изнетих у жалби пазећи по службеној дужности на све битне повреде одредаба парничног поступка из чл. 354. ст. 2. и на правилну примену материјалног права. Дакле, без искључења таквог официјелног овлашћења другостепеног суда у погледу апсолутно битне повреде правила о језику.

Следећи садржину текста одредбе чл. 354. ст. 2. тач. 8. ЗПП у коме је дата напред већ изложена формулација ове процесне повреде, може се у првом реду констатовати, да је она ограничена само на повреду права странака на употребу свог језика и писма, а не и других учесника у поступку (субјективно ограничење) и да не обухвата и повреду оних других, ширих овлашћења странака везаних за право на употребу језика односно писма о којима је већ напред било речи (објективно ограни-

чење). Затим се без икакве резерве може закључити, да се као процесна обавеза од странке примарно и безусловно тражи њено активно ангажовање у поступку ради реализације права на употребу свог језика и писма постављањем у том погледу изричитог захтева првостепеном суду пред којим тече парница. Стога пропуштање странке за истицање захтева ради обезбеђења овог законског права у поступку, а такође и пропуштање суда да у том смислу поучи странку односно да у расправном записнику констатује изјаву странке о одрицању од тог права, може имати значај само релативно битне повреде (чл. 354. ст. 1) уколико странка на ово пропуштање указује у жалби. Такво решење у новом ЗПП омогућује двоструко квалификовање повреде права странке на употребу свог језика односно писма као апсолутно и као релативно битне повреде поступка у зависности од процесне ситуације у којој је почињена. Код његовог усвајања свакако се имало у виду и постојеће начелно мишљење Проширене опште седнице ВСЈ бр. 1/67. од 8. новембра 1967. године² чија сентенца цитирано гласи:

1) „Судови и други органи и организације које врше јавна овлашћења дужни су у поступку упозорити грађанина Југославије — учесника у поступку на могућност коришћења уставног права на употребу свог језика. Такво упозорење уноси се у записник.

2) Уколико странка у поступку захтева да јој се обезбеди употреба њеног језика, орган је дужан таквој странци обезбедити тумача. Пропуштање овакве дужности органа представља апсолутно битну повреду правила поступка”.

Овим начелним мишљењем било је регулисано питање релевантности процесне повреде права странке на употребу свог језика у поступку уз инструктивно упућивање на могућност њене квалификације као апсолутно или релативно битне повреде. Таква могућност различитог квалификовања наведене битне повреде зависила је од тога да ли је пропуштање дужности за обезбеђење странци коришћења овог уставног права уследило у вези са већ у том погледу постављеним захтевом странке, или без таквог захтева, тј. само у пропуштању давања упозорења странци о могућности коришћења поменутих правом. Доношење начелног мишљења било је изазвано потребом, да се питање значаја наведене процесне повреде уреди у складу са одговарајућим уставним одредбама, пошто тада постојећи процесни закони о томе нису садржали адекватне одредбе.

Упоређење садржине текста сентенце изложеног начелног мишљења са одговарајућим текстом новог ЗПП којим се дефинише апсолутно битна повреда права странке на употребу свог језика односно писма (чл. 354. ст. 2. тач. 8) указује, пре свега, на њихову потпуну подударност у томе, што се као примарни услов тражи активна улога странке у поступку, тј. постављање изричитог захтева да јој се обезбеди коришћење наведеног

² Објављено у Збирци судских одлука, књига дванаеста, свеска трећа, стр. 10—14.

права. Разлика ипак постоји и то у погледу квалификације самог поступања суда када и поред истакнутог захтева странке овој не обезбеди реализацију поменутог права. По начелном мишљењу за постојање ове апсолутно битне повреде било је већ довољно пропуштање суда да странци обезбеди тумача, док се по новом ЗПП тражи као услов да суд изричито одбије захтев странке. Према томе, само у таквој процесној ситуацији која се одвија на релацији обостраног активног поступања странке (позитивног) и суда (негативног) по новом ЗПП долази до настанка ове повреде поступка као апсолутно битне, но тек и уз услов да се због ње странка жали, док би се у свим осталим случајевима радило само о релативно битној повреди.

Из приказане компарације може се закључити, да је у односу на нови ЗПП наведено начелно мишљење садржало оштрије критерије за постојање апсолутно битне повреде права странке на употребу свог језика и писма у поступку. У том смислу би се и сада могла изрећи идентична констатација, ако би се питање постојања ове апсолутно битне повреде посматрало са аспекта одредаба на почетку већ поменутог покрајинског закона о начину обезбеђивања равноправности језика и писама народа и народности. Овај законски пропис не представља само даљу разраду и конкретизацију одговарајућих уставних одредаби у материјалноправном смислу, јер у њему садржане одредбе имају и одређени процесноправни значај. Стога се оне обавезно и доследно имају примењивати и у парничном поступку поред већ напред разматраних одредаба новог ЗПП којима се такође обезбеђује остваривање права странака на употребу свог језика односно писма. Међутим, одмах треба нагласити да се одредбама покрајинског закона примарно и искључиво ставља у дужност суда (органа) пред којим се води поступак обезбеђивање овог уставом загарантованог права странака (чл. 3, 4, 9), што се првенствено састоји у упознавању странака који су језици равноправни у поступку уз истовремено тражење од странака изјашњења о језику на коме ће учествовати у поступку, те да се начин утврђивања језика поступка и утврђени језик односно језици поступка констатују у записнику (чл. 9). У склопу оваквог разматрања налази се довољно основа за закључивање о постојању извесног несклада између одредаба покрајинског закона и новог ЗПП по питању процесне ситуације за коју се нужно везује и квалификује незаконито поступање суда као апсолутно битна повреда. Тиме се уједно поставља проблем у судској пракси да ли у сваком случају такву битну повреду представља, већ само учињено пропуштање суда у погледу удољевања својој дужности предвиђеној одредбама покрајинског закона. Поготово, ако је до таквог пропуштања суда дошло у процесној ситуацији када су странке, користећи своје законско овлашћење, већ истакле захтев о језику на коме желе да учествују у поступку. Или су за такву оцену једино меродавне одредбе новог ЗПП по којима суд чини апсолутно битну повреду само у случају изричитог

одбијања захтева странке за употребу свог језика односно писма, а у осталим случајевима пропуштања релативно битну повреду.

Решењу изложеног проблема судске праксе донекле је допринело правно становиште заузето у закључку донетом на општој проширеној седници Врховног суда Војводине и Привредног суда Војводине од 17. маја 1976. године³ у чијој се тачци 9. цитирано наводи следеће:

„Ако је језик поступка неправилно утврђен, ако у записнику нису констатована упозорења и изјашњење странке о језику поступка или су прекршене одредбе Закона о равноправној употреби језика, то представља апсолутно битну повреду одредаба сваког поступка, због које повреде се одлука има укинута по службеној дужности.“

И сама чињеница да је заузето овакво становиште од стране опште проширене седнице Врховног суда Војводине, већ довољно указује на постојање и сву озбиљност приказаног проблема у судској пракси. Како је изостало и адекватно образложење за ово правно становиште, које би нужно морало да садржи и осврт на корелативност одговарајућих одредаба ЗПП и покрајинског закона, то се не може узети да оно представља радикално и дефинитивно решење наведеног проблема судске праксе. Држимо, да такво решење треба тражити само у одговарајућој измени одредбе чл. 354. ст. 2. тач. 8. ЗПП другачијим формулисањем ове апсолутно битне повреде стављањем њеног тежишта на пропуштање суда да обезбеди странци право на употребу свог језика и писма, а свакако уз изостављање оне последње реченице из законског текста „а странка се због тога жали“.

³ Објављено у Билтену судске праксе, бр. 1, Нови Сад, јануар 1977.

Слободан Сворцан
судија Општинског суда у Краљеву

ПРИВРЕМЕНА МЕРА У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

Привремена мера је изузетно важан институт у парничном поступку. Њом се, истина привремено, одлучује о суштини спорног питања и тако се практично, делимично, уређује спорни однос међу странкама, за одређено време. Поступак око издавања привремене мере у ствари представља самосталну целину у оквиру парничног поступка. Зато би било неопходно, а за праксу ванредно важно, овај поступак детаљно регулисати. Па ипак, ово питање врло штуро регулише ЗПП додирујући, и то врло кратко, сам поступак око издавања привремене мере и помињући привремене мере у извршном поступку. Ни у правој литератури нема скоро никако написа о овим питањима. То све има за последицу различиту праксу појединих судова, па чак и појединих већа истог суда, у поступку издавања привремене мере. Има потпуно супротних ставова о најважнијим питањима у вези овог института. Какве све негативне последице има овакво стање непотребно је истицати. Сматрам да значај овог института захтева да се исти детаљно регулише у ЗПП-у и то у засебном делу. За што детаљније и свестраније овакво регулисање у евентуалним будућим изменама ЗПП-а, као и за изједначавање судске праксе на овом плану, чини ми се да је врло значајно оваквим једним радом поменути што више спорних питања, нагласити у чему је суштина неслагања и дати евентуалне предлоге. Ово ме управо мотивисало за састављање овог рада.

У броју 9/77. *Гласника* Адвокатске коморе Војводине објављен је опширан чланак о привременим мерама аутора Ј. Јерковића, који обрађује многа питања везана за ову проблематику, што је свакако врло позитивно. Међутим, многа питања која се јављају спорним у пракси судова при издавању привремених мера у парничном поступку нису поменута, што је и разумљиво с обзиром на обим рада, па бих ја желео да у овом раду обрадим баш та питања.

Но, пре преласка на спорна питања желим да нешто, укратко, истакнем о значају привремених мера у пракси.

Ако би извршили анализу већег броја предмета из надлежности општинског суда врло брзо би запазили да се у великом проценту појављују предмети у којима су приказана стања где је дошло до грубог кршења права која су од значаја за свакодневни живот и рад грађана, дакле, оних права чије нарушавање изазива прави немир у животу субјекта. Такође би одмах уочили да се ова права крше, у највећем броју случајева, врло грубим поступцима појединаца, поступцима који манифестују дозу силицијства и врло низак културни ниво. То је нарочито испољено у споровима за сметање поседа. Тако се врло често срећу случајеви да је преко већ оформљеног пута ископан дубок канал, постављена бодљикава жица, па чак и почета изградња грабеvine којом се онемогућује сваки пролазак тим путем и сл. У оваквим ситуацијама неопходна је брза и ефикасна интервенција суда. Таква интервенција је од значаја посебно са два разлога: због спречавања настанка ненакнадиве штете лицима и спречавања насиља, као и због васпитног деловања на средину, која ће из ефикасније акције суда схватити да постоје адекватне мере за супротстављање таквим поступцима, што ће деловати као опомена. Редован поступак по тужби, без обзира колико суд брзо радио, не даје могућност за овакве акције. То је једино могуће постићи привременом мером, која најчешће све враћа у пређашње стање, а долази у тренутку када догађај доживљава кулминацију. Све ово говори да је примена привремених мера у парничном поступку и нужна и пожељна, наравно у границама законских одредаба, и да би овај институт требало више изградити и обликовати.

Већ сам поменуо да су привремене мере од посебног значаја у поступку због сметања поседа, па ћу прво говорити о њима, а онда о примени истих у осталим поступцима, искључујући поступак у парницама из радних односа, пошто то више није у надлежности општинског суда.

Ради лакше и студиозније анализе спорних питања прво ћу навести члан 442. ЗПП који гласи:

„У току поступка (мисли се на поступак у парницама због сметања поседа), суд може по службеној дужности и без саслушања противне странке одредити привремене мере које се примењују у извршном поступку ради отклањања хитне опасности противправног оштећења или спречавања насиља, или отклањања ненакнадиве штете. Против овог решења није дозвољена посебна жалба”.

Из цитираног члана јасно се види да суд може одредити привремену меру и без саслушања противне странке. Но, тумачењем текста, и ако то није недвосмислено изражено, може се поуздано закључити да суд може пре одређивања привремене мере саслушати странку која захтева издавање привремене мере. Гледано са становишта праксе, овакво саслушање је врло пожељно. Наравно, саслушање треба да се односи на чињенице које су од значаја за издавање привремене мере. Ако овако тумачимо овај пропис, а чини ми се да око овога нема и не би требало да има неслагања, онда се одмах намеће питање да ли се

саслушање странке, која тражи издавање привремене мере, може обавити и на лицу места или само у суду? Из цитираног прописа се не може закључити да се овакво саслушање не може обавити на лицу места, али, истина, не може се извући поуздано ни супротан закључак. То је последица недостатка у формулацији прописа. Међутим, баш ово питање изазива неслагање.

У Општинском суду у Краљеву дуго је расправљано ово питање, па је преовладало мишљење да није супротно наведеној одредби да суд на лицу места саслуша странку која тражи одређивање привремене мере, у вези чињеница везаних за издавање исте и да констатује стање на лицу места у вези ових чињеница, а без присуства противне странке. Оваква пракса је потпуно преовладала у раду овог суда, па се у највећем броју случајева, кад се сметање односи на непокретности, одмах по предаји тужбе, без обавештења супротне странке, а са странком која тражи одређивање мере, излази на лице места где се узима изјава од присутне странке и констатује стање на лицу места, па се после тога доноси одлука о захтеву за одређивање привремене мере.

Овакву праксу поменутог суда сматрам потпуно исправном и сагласном наведеној одредби. Полазећи са теоретских аспеката у конкретном случају наведени пропис је недоречен, па се намеће потреба његовог тумачења од стране суда. Већ је напоменуто да се применом било које методе тумачења не може извући закључак да је оваква пракса противна наведеном члану. Међутим, применом циљне методе тумачења сигурно ће се извући закључак да је оваква пракса сасвим у складу са поменутом законском одредбом.

Да погледамо сада да ли има практичне користи од овакве праксе и има ли она негативних последица?

На ово питање сам обратио посебну пажњу приликом разматрања ове проблематике. Анализирао сам велики број предмета у којима је тражено издавање привремене мере, а и сам сам поступао у великом броју оваквих предмета и издао много привремених мера. Моје анализе довеле су до поузданог закључка да је излазак суда на лице места пре издавања привремене мере, не само пожељан, него и изузетно значајан, посебно кад се ради о непокретностима. Најчешће се сметање поседа односи на службеност пролаза или је везано за промене на грађевинским објектима. Изласком на лице места, скоро у свим случајевима, суд ће бити у могућности да правилно оцени потребу за издавањем привремене мере и процени да ли издавањем мере може бити нанета озбиљнија штета противној страни. Тако ће се, на пример, видети да ли је већ формиран пут за који тужилац тврди да га је користио, да ли се заиста подиже објекат или не, или пак да ли се неки објекат угрожава радњом туженика, о каквом се објекту ради и сл. Све ово не може се закључити из навода тужбе и изјаве странке у суду, без обзира на садржину истих, а осим тога странке су врло често склоне хиперболисању и необјективном приказивању чињеничног стања. Примера ради наводим случај из праксе: У једном пред-

мету Општинског суда у Краљеву странка је захтевала издавање привремене мере којом би се туженику забранила даља изградња објекта грађевинског. Образлажући захтев, тврдила је да туженик зида објекат који ће њој смањити видик и одузети светлост њеној стамбеној згради. Тражила је хитно поступање, пошто је изградња у току. Суд је одмах изишао на лице места и том приликом констатовао да је тужиочева стамбена зграда удаљена око 20 m од спорног објекта и да је у питању модерна зграда подигнута на темељу који је височији од једног метра, док је спорни објекат дозидан уз већ постојећу стамбену зграду, ширине око 2 m, а висине на височијој страни свега 2 m и да не може да баца сенку више од два метра од зида, те да ни најмање не угрожава видик тужиоцу, а још мање одузима светлост тужиочевој стамбеној згради. Наравно, после овога одбијен је захтев за издавање привремене мере. Сличних примера има доста.

Из предњих краћих навода јасно се закључује да је претходни излазак на лице места велика гаранција за доношење правилне одлуке о захтеву за издавање привремене мере, а доношење правилне одлуке основни је циљ целог овог поступка.

Да видимо сада има ли оваква пракса негативних страна? Једина негативна последица овакве праксе је повећање трошкова поступка. Међутим, ти су трошкови незнатни (односе се само на трошкове изласка судије и записничара), па се ово при упоребењу са позитивним последицама може потпуно занемарити, а да се и даље крећемо у духу општих принципа на којима почива наш парнични поступак.

Из предње анализе јасно се закључује да нема никаквих теоретских сметњи за овакву праксу, а практично се иста показује вишеструко корисна.

Наравно, пожељно је, кад год то могућности дозвољавају, и другу страну обавестити о изласку суда на лице места. Међутим, у највећем броју случајева хитност за одлучивањем о привременој мери ово не дозвољава. Тако на пример може бити пресечен пут којим странка долази у кућу, грађевина се може сазидати или порушити за свега неколико дана, па и краће, и слично, а осим тога странке врло често на вешт начин избегавају пријем позива.

Треба напоменути да има мишљења која сматрају да није пожељно излазити на лице места пре издавања привремене мере и да излазак на лице места без обавештења супротне странке није у складу са цитираном одредбом ЗПП. Предња анализа показала је неоснованост ових ставова. Такође има мишљења да би у случају да суд оцени да је потребно да изађе на лице места пре издавања привремене мере, требало поступати у ванпарничном поступку по правилима обезбеђења доказа. Ова схватања последица су формалистичког прилаза проблему, јер је потпуно непотребно по сваку цену прибегавати примени већ устаљених правила, без обзира какав је случај био.

Друго је питање доказне снаге записника који је састављен приликом изласка суда на лице места због захтева за издавање привремене мере, а без обавештавања противне стране. Сматрам да је овај записник од значаја само за доношење одлуке о привременој мери и да се не може узети као доказ при доношењу мериторне одлуке. Тиме се избегава било каква повреда одредаба ЗПП које говоре о извођењу доказа и значају доказа.

У пракси се, даље, поставило као спорно питање да ли суд треба да донесе одлуку о сваком стављеном захтеву за издавање привремене мере, без обзира колико странка инсистира на свом захтеву. Испољила се извесна тенденција да се одлучује само по оваквим захтевима кад то странка посебно инсистира. Овакве тенденције су непожељне. Сматрам да би по сваком захтеву за издавање привремене мере требало донети одлуку и то што хитније. Тачно је да има случајева да странке злоупотребљавају право да захтевају издавање привремене мере, стављајући понекад очигледно неосноване захтеве, али ово не мења ствар, јер је то неминовна последица сваког субјективног права.

Што се тиче правних лекова против решења којим се одлучује о захтеву за издавање привремене мере, поменути члан је такође недоречен. Само је изричито наведено да у случају одређивања привремене мере није дозвољена посебна жалба. Не говори се ништа о правном леку у случају одбијања захтева, затим о изјављивању евентуалног противљења и улагању накнадног захтева за укидање привремене мере.

Сматрам да је дозвољена посебна жалба на решење којим је захтев за издавање привремене мере одбијен и то у року од 8 дана, по пријему, надлежном Окружном суду. Ово се може закључити и из одредаба ЗПП где се говори о жалби на решење. Осим тога требало би дозволити да, у случају одређивања привремене мере без саслушања противне стране, може противна страна изјавити неслагање са решењем у року од 8 дана по пријему истог. Неслагање би се изјављивало суду који је одредио привремену меру. Поводом противљења суд би требао да закаже рочиште на коме би се странке изјасниле, (то би најчешће било уједно и прво рочиште за главну расправу), а онда донесе одлуку којом би одређену привремену меру потврдио, преиначио или укинуо, или пак усвојио опстанак исте полагањем обезбеђења. Противљење не би задржавало извршене решења. Овакав један правни лек био би врло користан. Њиме се не умањује ефикасност привремене мере, а истовремено се даје могућност и другој страни да изнесе своје аргументе. Противљење не би требало дозволити кад су обе стране биле саслушане пре издавања привремене мере, јер је обема странама била дата могућност за изношење својих аргумента.

Када говоримо о правним лековима против одлуке о привременој мери, треба истаћи и то: да би требало дозволити туженику да, у току трајања привремене мере, тражи њено укидање, ако су се у међувремену околности због којих је

привремена мера издата толико измениле да иста више није потребна. О овом предлогу првостепени суд би одлучивао на основу усмене расправе, решењем.

Рок трајања привремене мере одређује се у решењу којим се одређује привремена мера. Тај рок је до правоснажног окончања поступка по тужби у тој правној ствари, уколико није тражено издавање привремене мере на краћи рок. У случају одређивања да привремена мера траје до правоснажности окончања поступка, иста се гаси даном наступања правоснажности првостепене одлуке, без икаквог посебног решења.

Што се тиче основаности самог захтева за издавање привремене мере у парницама због сметања поседа, треба нагласити да је у члану 442. ЗПП изричито одређено да се мера може одредити: ради отклањања хитне опасности противправног оштећења или спречавања насиља или отклањања ненакнадиве штете. Кад постоји неки од наведених случајева и кад се захтев показује основаним, мора суд ценити од случаја до случаја и ту се не би могла давати никаква детаљнија упутства, осим евантуалних теоретских рашчлањивања сваког од услова, зашта овде нема простора. Желим једино да нагласим да се врло обазриво треба ценити сваки појединачни случај и свестрано анализирати да ли постоји неки од наведених услова. Ово је врло значајно да не би дошло до неоправданог оптерећења противне странке коју привремена мера обавезује.

Анализирајући наведени члан 442. ЗПП, затим остале одредбе ЗПП које говоре о привременим мерама, појединачно и у њиховој међусобној вези, као и у вези са осталим одредбама ЗПП, сматрам да се ниједан од датих предлога не противи ЗПП-у, иако изричито нису тако наведени, па с обзиром на ово и њихову целисходност могли би бити примењени у пракси.

Погледајмо сада како стоји са издавањем привремених мера у споровима ван поступака у парницама због сметања поседа, парницама из радног односа и издржавања.

У ЗПП-у нигде није речено да ли се ван изричито предвиђених случајева могу издавати привремене мере у парничном поступку. С обзиром на значај привремених мера о коме је напред говорено, ово је свакако велики недостатак ЗПП-а. Оправдано се поставља питање да ли је уопште дозвољено издавање привремених мера ван изричито предвиђених случајева. Ако се строго држимо одредаба закона о неважности правних прописа донетих пре 6. априла 1941. године, произилази да се привремене мере у парничном поступку не би могле одређивати ван изричито предвиђених случајева, јер се ради о области која је регулисана позитивним прописима. Међутим, практичне потребе захтевају издавање привремених мера и у овим случајевима.

Код издавања привремених мера у овим случајевима требало би се углавном држати правних правила извршног поступка, о којима је детаљно говорио аутор Ј. Јерковић у помнуту чланку, па не желим да већ речено понављам. Али, има

неких питања која нису третирана у том чланку, па на њих желим посебно указати.

Овде би било обавезно саслушање противне странке пре одређивања привремене мере, било у суду или на лицу места. Посебну жалбу на решење о одређивању привремене мере треба дозволити у свим случајевима и то у року од 15 дана по пријему одлуке. И код ових привремених мера треба дозволити могућност противнику предлагача да тражи укидање привремене мере у следећим случајевима:

— ако су се у међувремену околности због којих је привремена мера издата толико измениле да иста више није потребна,

— ако је противник предлагача дао обезбеђење које суд сматра довољним.

Такође посебну пажњу захтева питање обима привремене мере које је у пракси спорно. Неки сматрају да се привремена мера не може издати ако се њом исцрпљује тужбени захтев. Овакав став је изричито заузео Окружни суд у Краљеву, а по овом питању је неуједначена пракса у Општинском суду у Краљеву. Навешћемо прво пример из праксе Општинског суда у Краљеву да бисмо лакше размотрили кад се уопште може говорити о исцрпености тужбеног захтева привременом мером, а затим прокоментарисати од каквог је значаја уопште ово питање.

У предмету Општинског суда Краљево бр. П. 1888/77 тужиља је поднела тужбу због сметања у поседу на неким кухињским предметима, између осталог и на једном шпорету, и тражила да се утврди сметање, обавезе туженик да јој поврати ствари и обавезе да се убудуће уздржава од оваквог и сличног сметања. Истовремено је предложила издавање привремене мере којом ће бити наложено туженику да одмах преда тужиљи спорне ствари. Општински суд је одбио захтев за издавање привремене мере, наводећи између осталих разлога за одбијање предлога и то да би се издавањем привремене мере исцрпео тужбени захтев. Странка се жалила другостепеном суду, али је исти потврдио решење о одбијању захтева за издавање привремене мере.

Погледајмо сада прво да ли је тачан закључак суда да се предложеном привременом мером исцрпљује тужбени захтев. Свакако да није. Наиме, привременом мером је тражено само да се ствари предају тужиљи у државину одмах и ништа друго. Међутим, тужбеним захтевом се тражи, осим предаје ствари, и утврђивање да је туженик сметао тужиљи у мирном поседу спорних ствари, начин сметања и обавезивање туженика да се убудуће уздржи од аката сметања. Како се сваком тужбом за сметање поседа тражи утврђивање — констатација сметања, то се ни у једном случају у тужбама за сметање поседа привременом мером не исцрпљује тужбени захтев.

Што се тиче других тужби у парничном поступку ситуација је другачија, јер могу постојати различити тужбени за-

хтеви, али у свим случајевима се привремена мера издаје са дејством до окончања парничног поступка или пак на краћи рок, па с обзиром на ово, ни са теоретског ни са практичног аспекта гледано, никада привремена мера не исцрпљује тужбени захтев. Ово важи и за поступак због сметања поседа.

Из предње анализе јасно се види да је одбијање захтева за издавање привремене мере због наводног исцрпљења тужбеног захтева, теоретски гледано, потпуно неоправдано, а са практичног аспекта посматрано још мање има оправдања за овакав став.

Но, без обзира на ово што је наведено, сматрам да приликом одлучивања о захтеву за издавање привремене мере не треба обраћати пажњу на питање да ли се привременом мером исцрпљује тужбени захтев или не. Наравно тиме не желим рећи да приликом одлучивања о захтеву за издавање привремене мере не треба водити рачуна ни о каквим критеријумима. Напротив, желим поново да истакнем да се треба што рестриктивније понашати код одлучивања о привременој мери и при том стално имати на уму да се привременом мером намеће противној страни терет и то у тренутку кад се не зна исход спора. Али, при том треба водити рачуна о суштинским чињеницама које треба да постоје као предуслов за издавање привремене мере, посебно о оним наведеним у чл. 442. ЗПП, а не посветити пажњу формалним, практично гледано безначајним питањима, као што је ово о наводном исцрпљењу тужбеног захтева.

На крају морам да констатујем да ово што је речено није све што би требало рећи о привременим мерама. Али, ова питања о којима сам говорио сматрао сам изузетно важним, посебно за праксу суда.

Adam Vass

судија Окружног суда у Суботици

ПРОЦЕСНА КАМАТА

I

Уводне напомене

Камата је врло стара институција, јер Законик XII плоча (451—450 г. пре н. е.) већ је регулише. У то време каматна стопа је достигла 100% годишње, да би Јустинијан (527—565 г.) снизио каматњак (уз неке изузетке) на 6% годишње. „Камате (*usurae*) у ужем смислу су наплате које дужник неке главнице (*sors, caput, kapital*), која се састоји из новца или других замјењивих ствари, даје вјеровнику у стварима исте врсте за кориштење дужне главнице.”¹ Мада су се по римском праву камате морале посебним уговором утаначити, јер је зајам био бесплатан правни посао — код Улпијана наилазимо на мисао да камате имају улогу плодова, тј. сматрају се плодовима (*Ulpianus — D. 22,1, 34*). Према каснијој терминологији камате се сматрају као „*fructus civiles*” насупрот „*fructus naturales*”.

По римском праву камате у двоструком износу и камате на камате нису се могле уговорити ни судским путем тражити, а ако су исплаћене, могао се захтевати њихов повраћај. Није било дозвољено доспеле или будуће камате урачунати у главницу и тако уговорити камате на камате.

Камате су увек претпостављале постојање главне обавезе, што значи да су биле акцесорне природе.

Овај кратак историјски приказ камата у Римском праву налазимо оправданим због тога јер институционално-правно камате у модерним правним порецима с једне стране вуку корен из Римског права, а с друге стране схватање камате у Римском праву има своју практичну вредност (уз одребене ограде) и у данашњим правним системима.

¹ М. Хорват: Римско право, VIII изд., 1974, стр. 223.

II

Друштвено-економско значење камата

Кamate су имале и имају одређено прометно значење — с тим да је њихова економска суштина логичан одраз датог друштвеног уређења. „Камата је таква какав је систем производних и друштвено-економских односа у којем она постоји. Њен карактер зависи од тога у чијим се рукама налази друштвени капитал”.² Развој друштвено-економских односа у социјализму трансформира економску оправданост, место и улогу камата — међутим, није циљ овог написа да се детаљније упусти у економски третман камата,³ него се полази од тога да камате као правни институт (наравно са одређеном економском садржином) defacto постоје и егзистирају за сада и у нашем друштву. Квантитативни и квалитативни значај камата у капиталистичким друштвено-економским односима (државама) сигурно је много већи него у социјалистичким односима (поготово у самоуправном социјализму где је тенденција трансформације камата најдаље отишла) — али морамо поновити нашу констатацију да камата као правни институт још увек постоји у нашем поретку, а из аспекта коезистенције различитих друштвених уређења, међународне повезаности и сарадње пак произилази да она има и одређену (квалитативно и темпорално ограничену) будућност.

У нашем друштву постојање овог правног института утврђује Устав СФРЈ из 1974. год. (чл. 40. ст. 2) са трасирањем правца трансформације — с тим да још даље иде Закон о удруженом раду. Мање-више „класичну” концепцију камате даје Нацрт закона о облигацијама и уговорима — јули 1974 (нпр. чл. 253—255, 605).

III

Дефинисање института камате као општег појма

„Под каматама (*usurae*) разумије се наплата за употребу туђега капитала или накнада за спречавање употребе властитог капитала.”⁴

По једној другој сажетој дефиницији: „Камата — накнада за коришћење одређене количине туђих замењивих ствари (главница) која се даје у стварима исте врсте. Износ ове накнаде одмерава се према висини главнице и трајању њеног коришћења од стране лица коме је дата на коришћење.”⁵

² Др В. Хорват: Превладавање камата у кредитном и банкарском механизму система удруженог рада, Самоуправљање — часопис за теорију и праксу социјалистичког самоуправљања, бр. 3/1977, стр. 44.

³ О томе видети ближе др В. Хорват, цитирани чланак.

⁴ Др М. Вуковић: Обвезно право, књига II, 1964, стр. 347.

⁵ Правни лексикон, II издање, 1970, стр. 426.

По правном карактеру камате су акцесорне, тј. падају у споредне чинидбе у односу према главници. Акцесорност се испољава у погледу настанка обавезе плаћања камата — али ако је таква обавеза настала, онда више акцесорност није типичан или специјалан елеменат камата. Другим речима камата у овом положају може да се осамостали, постаје самостална обавеза. „Право на затезне камате вјеровник може остварити и у посебној парници.“⁶ Уосталом ову тезу поткрепљује и околност да на застару камате важе други рокови него на застару потраживања главнице.⁷

IV

Подела и врсте камата

Најопштија подела разликује две врсте камата: Оне коме су уговорене, које припадају овлаштенику по правном основу уговора тј. *уговорне камате*; оне које припадају по самом пропису тј. *законске камате*.

Правна теорија познаје по основу каузе плаћања више врста законских камата као што су затезне камате, камате на штету, камате због несавесног поступања, еквивалентне камате, кредитне камате, па између осталог и парничне или процесне камате итд.

V

Процесна или парнична камата

У судској пракси процесна камата је веома често примењен и тако рећи „ноторно“ познат правни институт. Међутим теоретски, место, улога и правне особине овог института нису баш разрађене, него насупрот честој примени у пракси — као негацију или дијалектичку супротност практичне примене овог института — имамо и квантитативно и квалитативно недовољно објашњење саме појаве.

Сматрамо да пут ка успешном садржајном конципирању једне друштвене појаве у виду једног правног института води преко категорије „специфичности“ која се налази између „појединачног“ и „општег“.

Развоју од „појединачног“ до „општег“ и обратно увек посредује „специфичност“, то је реални посредник како у објективној стварности, тако и у приближно адекватном одразу те

⁶ Одлука ВСХ Гж. 149/76. од 11. I 1977 (О. с. Бјеловар, П. 874/75. од 28. X 1975) објављена у Прегледу судске праксе, бр. 11/77 — прилог Наше законитости.

⁷ Чл. 15. ст. 1. Закона о застарелости потраживања, Сл. лист ФНРЈ, бр. 40/1953.

стварности у мислима у свести човека.⁸ Ова Лукачева мисао је употребљива у разматрању правних института са том наодуном да категорију „специфичност” у одређеним случајевима можемо заменити са категоријом „типичност”. (Мора се напоменути да је Лукач „специфичност” превасходно обрадио као естетску категорију — али то не значи да би у нашем случају његова размишљања била неупотребљива).

Већ код Аристотела налазимо на дијалектичко јединство и супротност „појединачног” и „општег”. Веза између два пола је „специфичност” — али та веза је веома еластична, флексибилна, што значи да се врло често претапа или у „појединачно” или у „опште”, тј. не мора и не стоји тачно на средини „међе”. Мислимо да је метод дијалектичког материјализма увек корисно средство за анализирање друштвених односа и одраза тих односа у феномену правних института. У овом светлу камата је, како смо је ми разматрали, општи правни институт који у себи садржи (појмовно обухвата) нпр. законску камату као појединачни институт (а због дијалектичког јединства у овој потоњој категорији налазимо и опште елементе категорије камате). Процесна камата се испољава такође као појединачна категорија према камати уопште као општој категорији — али и као специфичност према законској камати.

Специфичност процесне камате је вишеслојна. Наиме специфична је процесна камата како у оквиру општег појма камате и у оквиру појединачног појма законске камате — али исто тако је специфична по положају јер граничи (или је повезана) и са материјалним правом и са формалним, тј. са процесним правом.

Позната је дијалектичка условљеност и повезаност грађанског (материјалног) и грађанског процесног (формалног) права. Маркс суштину те повезаности види у јединству садржине (материјално право) и форме (процесно право).⁹ Карактер садржине (нпр. буржоаски, социјалистички) материјалног права одређује и карактер процесног права као форме. Процесно право је средство за принудно остварење, реализацију материјалног права — а са друге стране процесно право би било бесадржајно у недостатку материјалног права.¹⁰

Процесна камата је управо пример за наглашену дијалектичну повезаност грађанског и грађанског процесног права.

Генеза општег појма камате историјски је повезана са зајмом као правним послом. Овде поверилац даје дужнику потрошне ствари (новац), а дужник је обавезан на повраћај ствари. Давање је индивидуално, а враћање је генерично. Акцесорно уз овај правни посао јавља се камата, било као уговорна (када странке код склапања главног посла одмах уговоре камате)

⁸ Lukács György: A különösség. 1957, str. 92.

⁹ K. Marx és F. Engels Művei 1. kötet, Bdp, 1957, str. 110—147.

¹⁰ Познић: Грађанско процесно право, 1965, стр. 16; Трива: Грађанско процесно право I, 1964, стр. 8—13; Névai — Szilberek: Polgári eljárásjog, Bdp, str. 45.

било као законска (нпр. затезна камата или нпр. процесна камата).

Камата се даје дакле као накнада због употребе туђих замењивих ствари, али и због немогућности и спречавања употребе тих ствари. Акцесорност је очита — јер настанак обавезе плаћања камате зависи од примарног настанка једног главног уговора или пак од неке вануговорне облигације или покретања парнице или од доношења пресуде итд.

Законске камате се плаћају увек, а уговорне скоро увек — у случају постојања новчане обавезе као главне, тј. у случају постојања дужничко-поверилачког односа где је предмет чинидабе новац.

Рекли смо да процесна камата спада у групу законских камата.

Она највише сличности показује са затезном каматом. Затезну камату плаћа дужник у случају ако задоцни са испуњењем новчане обавезе, а на име накнаде штете проузроковане неблаговременим испуњењем. Дакле премиса затезне камате је доцња, а сврха надокнада штете (бар у одређеној мери). И за процесну камату можемо рећи исто, тј. да је премиса: доцња, а сврха: накнада штете (бар у одређеној мери). Међутим, доцња настаје тако рећи аутоматски услед једне *процесне радње* — подношења тужбе, а сврха се остварује искључиво путем формалног, тј. *процесног права*.

Најјача специфичност процесне камате услед чега се издваја из материјално-правног института општег појма камате, те законске камате, затим затезне камате, је у томе што је најуже повезана са процесним правом. По дијалектичком јединству супротности истовремено је и категорија материјално-грађанског права, без обзира што се не може одредити без процесно правних елемената.

Два су основна предуслова за настанак процесне камате:

1. Покретање парнице
2. Судска пресуда

Ad. 1.

Парнични поступак покреће се тужбом (чл. 185. ЗПП). Тужба је парнична радња са којом се ставља у ток парница и она има одређено материјално-правно и процесно-правно дејство.

У процесној камати тужба испољава своје процесно дејство, јер без тужбе нема парнице, без парнице нема ни парничне камате — али могли бисмо рећи да овај процесно-правни институт (тужба) безусловно утиче на настанак парничне камате и као категорије материјалног права.

Парнична камата због своје нераздвојне везе са материјалним и формалним правом је свакако институт „*sui generis*”.

Привидно процесна камата изгледа као затезна камата датирана од подношења тужбе, али у ствари разликује се по томе

што је основна премиса њеног постојања покретање парнице. С тим се може објаснити да она припада од дана подношења, а не пак од дана уручења тужбе и без обзира на то да ли је нпр. тужени у моменту подношења тужбе био на непознатом месту. Код затезне камате дужник се може ослободити од плаћања у случају екскулпације, док код парничне камате у праву нема места екскулпацији. Процесна камата у случају усвајања тужбе досуђује се једнако без обзира да ли се тужени у парници бранио савесно или несавесно, било да је тужбени захтев одмах признао, било да се противио тужби до последњег момента. Процесна камата припада и за таква потраживања где по основу доцње нема места затезној камати. Тако нпр. по параграфу 1335. А. г. з.: „Ако је вјеровник, не учинивши судске опомене, пустио да се камате накупе до главничне суме, тад престаје његово право искати главнице даље камате. Али од дана, када је подигао тужбу, може наново захтјевати камате”. Овде се предвиђа могућност када се може прекорачити она граница до које се смеју наплатити камате (*Ultra alterum tantum*). По правним правилима предратног Војвођанског права камате су се имале плаћати надаље и онда, ако су своте камате надвисиле главницу.¹¹

Опште је правило да се не могу тражити камате на камате (анатоцизам). Међутим, по становишту теорије и праксе када се засебно утужују доспеле камате — онда је дозвољено досудити парничне камате на ту своту.

У оним случајевима где припада затезна камата од пре подношења тужбе, она у себи апсорбира парничну камату — осим ако је каматна стопа затезне камате нижа од стопе процесне камате.

По Grosschmidu каузални основ парничне камате као споредног припатка јесте објективизација плодова који су под парницом. Кауза процесне камате стоји између каузе неоснованог обogaћења и каузе накнаде штете. То значи да тужени није зато дужан плаћати парничне камате, јер се неосновано обогатио услед тога што потраживање тужитеља није одмах измирио — јер дугује и са плодовима које је пропустио убрати. Међутим, не дугује тужени са процесним каматама ни због тога, јер је тужитељ услед неиспуњења претрпео штету — јер оне плодове које би тужитељ убрао, али које тужени није могао убрати, није ни дужан надокнадити.

Ипак сматрамо да оваква теза ни теоретски ни практички конзеквентно не може опстати.

Наиме камате, па и парничне, су нека врста надокнаде, па у томе видимо сродност са надокнадом штете. Принцип интегралне накнаде штете у неким случајевима не трпи да се камате досуде до дана подношења тужбе. Ту се мисли на накнаду штете због уништене или оштећене ствари када се парничне камате могу досудити само од дана доношења првостепенe пре-

¹¹ Богданфи — Николић: Опште приватно право које важи у Војводини, издање 1925, књига II, стр. 12.

суде. Врло убедљиво објашњава овај проблем др Борис Визнер:¹² „То пак ради тога што је у моменту доношења првостепене пресуде суд узео у обзир у том часу постојећу прометну вриједност оштећене или уништене ствари па је према томе оштећеник, у односу на саму вриједност своје уништене или оштећене ствари добио пуну и свеобухватну накнаду интегралне штете, тј. онај износ новца којег би у моменту доношења пресуде добио на тржишту за своју ствар да није била уништена односно оштећена, па би евентуално досуђење законских камата још поврх тога било од дана настанка штете било од дана подношења тужбе, добило значење нереалног и фактично непроузрокованог накнађивања штете, пошто би оштећеник поврх досуђеног новчаног износа пуне прометне вриједности коју би његова властита неуништена односно неоштећена ствар имала на дан доношења првостепене пресуде, добио још и законске камате, а што је особито важно: ти законски камати се не односе на име неке накнаде за евентуалну оштећеникову измаклу добит (*lucrum cessans*) поводом уништења односно оштећења његове ствари, већ једино и искључиво само на онај новчани износ који представља прометну вриједност коју би оштећеникова ствар имала у вријеме доношења пресуде да није била уништена односно оштећена”.

Др Визнер указује на колебање судске праксе, на контрадикторне одлуке у третирању ових случајева (ВСХ Гж. 2862/66; ВСЈ Рев. 1335/65; ВСХ Гж. 2622/60; ВСЈ Рев. 1556/62).¹³ Ми смо у прилици да цитирамо неке новије одлуке које потврђују напред изложени став др Визнера, а који је идентичан са ставом аутора овог чланка:

„Будући да је тржишна вредност односно штета утврђена у време пресуђења суд на досуђени износ од 7.219,25 дин. није досудио камате од дана подношења тужбе — јер у овом случају то не би било оправдано и логично — него од дана доношења пресуде. Међутим, камате на износ од 210 дин. су досуђене од дана подношења тужбе с обзиром да је тужитељ имао овај издатак пре подношења тужбе и у вези ове своте није требало вршити никакво прерачунавање на дан доношења пресуде.” (Пресуда Окружног суда у Суботици П. 723/76 потврђена пресудом Врховног суда Војводине Гж. 1492/76 од 12. V 1977).

„Будући да је суд одредио и установио висину штете — трошкове оправке, по данашњим ценама, а осим тога имајући у виду да тужитељ није благовремено пружио све податке потребне туженику о узроку и настанку штете — суд је досудио камате на утврђени износ од дана доношења пресуде, а не пак од дана подношења тужбе”. (Пресуда Окружног суда у Суботици П. 441/71 — пресуда Врховног суда Војводине Гж. 953/76 од 10. XII 1976).

¹² Др Б. Визнер: Грађанско право у теорији и пракси, 1969, II издање, књига трећа, стр. 797.

¹³ Др Борис Визнер: цитирано дело, стр. 798 и 805.

Ad. 2.

Пресудом суд одлучује о захтеву који се тиче главне ствари и споредних тражења (чл. 325. ст. 1. ЗПП).

Пресуда може бити с обзиром на садржај правне заштите коју пружа усвајањем тужбеног захтева:

1. Кондемнаторна (осуђујућа), 2. Декларативна (утврђујућа), или 3. Конститутивна (преображајна).

Оваква подела је устаљена и несумњиво постоје добри аргументи за овакву класификацију. У оквиру класичне поделе за конститутивну пресуду се сматра, да она преиначује или укида одређени правни однос. Понекад конститутивна пресуда може да ствара одређени правни однос. У вези ове последње констатације теоретичари нису јединствени. (Овде улазимо у разматрање оних мишљења, по којима се одбацује категорија конститутивне тужбе односно конститутивне пресуде, као што је то случај код неких совјетских теоретичара.) Ако конститутивна пресуда ствара одређени правни однос онда циљ судског поступка односно пресуде се финализује у стварању једног новог правног односа. Оваква правстварајућа пресуда се разликује од конститутивне пресуде којом се мења или укида неки правни однос — јер код ових последњих правни однос је постојао — док код прве управо је пресуда извор правног односа.

Камата односно процесна камата спада у групу „споредних тражења” у смислу чл. 325. ст. 1. ЗПП. По нашем мишљењу у односу на процесну камату пресуда је конститутивне природе. Процесну камату дакле конституише пресуда, или од дана подношења тужбе, или од дана доношења пресуде.

Рекли смо да су затезна камата и процесна камата веома блиске категорије, те да само теоретска анализа може указати на разлику. При томе у пракси не ствара проблеме да се процесна камата најчешће назива затезном каматом. Због тога је јасно да се Начелни став бр. 1/76, који говори о висини затезне камате,¹⁴ односи и на процесну камату.

На крају ћемо још цитирати чл. 255. Нацрта закона о облигацијама и уговорима и једну судску одлуку, који и без нарочитих коментара поткрепљују став о процесној камати као посебном институту, на чији настанак утиче процесна радња подношења тужбе:

„Члан 255.

1. На доспелу а неисплаћену уговорну или затезну камату, као и на друга доспела повремена новчана давања не тече затезна камата, изузев кад је то законом одређено.

¹⁴ Билтен судске праксе Врховног суда Војводине, бр. 1/1977, стр. 28.

2. Она почиње тећи од часа кад је суду поднет захтев за њену исплату.”¹⁵

„Када није било опомене за плаћање главнице, повериоцу припада право на камату од *наредног дана од дана подношења тужбе*”.¹⁶

¹⁵ Нацрт Закона о облигацијама и уговорима (као радни материјал), Бгд, јула 1974.

¹⁶ Билтен судске праксе Врховног суда Војводине 4/1977, одлука бр. 11, стр. 18.

ПРАВНА ПРАКСА

ГРАБАНСКО ПРАВО

Ранијем власнику експроприсаних некретнина не припада накнада за изгубљену добит због некооришћења експроприсаних некретнина.

Првостепени суд је добијеним решењем, предлог предлагача I реда J. P. из Н. С., ради утврђивања накнаде за изгубљену добит услед некооришћења експроприсаних некретнина, које се налазе у Н. С. ул. Т., уписане у з. књ. ул. бр. 1395 к. о. Н. С. I, парцела бр. 7184, које у природи представљају занатску радионицу, у износу од 300.000 динара са 7,5% камата од истека партиционог рока па до коначне исплате, одбио.

Жалба није основана.

Првостепени суд је без битне повреде одредаба поступка, правилно и потпуно утврдио све битне чињенице, па је уз ваљану примену материјалног права и донео одговарајућу одлуку.

По Закону о експропријацији САП Војводине, у примени у чл. 1. ст. 1, предвиђено је да за експроприсану непокретност сопственику припада правична накнада.

Чланом 16. истог закона накнада за експроприсану непокретност одређује се по правилу у новцу. По споразуму странака накнада се може одредити и у виду давања друге непокретности у својину или на коришћење, односно у другом облику.

У чл. 52. ст. 4. цитираног закона одређено је да суд доноси по службеној дужности, у ванпарничном поступку, одлуку о накнади за експроприсану непокретност, пошто изведе доказе потребне за одређивање накнаде и пружи странкама могућност да се на рочишту о томе изјасне.

Дакле, Закон о експропријацији не предвиђа могућност да суд у

поступку за одређивање правичне накнаде може досудити изгубљену добит.

Окружни суд у Новом Саду
Посл. бр. Гж. 129/78.

Под новим чињеницама и новим доказима (разлог за понављање поступка), подразумевају се такве чињенице и такви докази који су објективно постојали и раније у току првобитног поступка, али су за странку субјективно нови, дакле странка за њих није знала или их није могла изнети пред судом у ранијем поступку.

Решењем првостепеног суда бр. P 8/72. од 20. априла 1972. године одређена је предлагачица за искључивог носиоца станарског права на стану у Н. С. ул. М. Г., те је противник обавезан да се исели из стана, уз истовремену обавезу предлагачице да му приликом иселења обезбеди нужни смештај. Првостепени суд је ценио чињеницу да је предлагачица слабог здравственог стања и без прихода, као и да је њој додељено заједничко дете. Ово решење потврђено је решењем Окружног суда у Новом Саду бр. Гж. 1222/72. од 20. априла 1973. године.

Дана 29. јуна 1977. године противник предлагачице поднео је предлог за понављање поступка и у њему навео да је заједничко дете прешло код њега дана 24. јуна 1977. године, због чега је устао са тужбом ради измене одлуке о смештају детета. Због изложеног разлога тражио је понављање поступка, не наводећи законски основ на коме заснива свој предлог.

Након изјашњавања предлагачице првостепени суд је донео побитно решење којим је усвојио предлог, укинуо своје раније и другостепено решење, те истовремено прекинуо поступак до окончања парнице која се води по тужби противника предлагачице, ради измене одлуке о смештају детета.

Против наведеног решења изјавила је благовремену жалбу предлагачица, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, истичући да нема услова за понављање поступка, ово тим пре што је противник добио нови стан из војног фонда, а предлог је поднео само ради њеног шиканирања.

Жалба је основана.

Погрешан је закључак првостепеног суда да су се стекли услови за понављање и прекид поступка.

Према одредби чл. 381. тач. 9. досадашњег ЗПП-а, који се у овом случају и даље примењује (у смислу чл. 508. ЗУП-а објављеног у Сл. листу СФРЈ бр. 4/77), поступак који је одлуком суда правоснажно завршен може се по предлогу странке поновити ако странка сазна за нове чињенице или набе или стекне могућност да употреби нове доказе на основу којих је за њу могла бити донета повољна одлука, да су те чињенице или докази били употребљени у ранијем поступку. Под новим чињеницама и новим доказима подразумевају се само такве чињенице и такви докази који су објективно постојали и раније, у току првобитног поступка, али су за странку субјективно нови, дакле, она за њих или није знала, или их није могла изнети пред судом у ранијем поступку, због чега је тај поступак остао непотпун. Напротив, ако се ради о чињеницама и доказима који су и објективно нови, тј. настали су по закључењу првостепене расправе, онда те чињенице нису ни обухваћене правомоћношћу раније одлуке, па се на основу њих не може дозволити понављање поступка.

У конкретном случају решење првостепеног суда бр. Р. 8/72 донето је 20. априла 1972. године, а потврђено је дана 20. априла 1973. године. Према наводима предлога дете странака налази се код противника предлагачице почев од 24. јуна 1977. године, а на овој чиње-

ници је заснован предлог за понављање поступка. Пошто је сасвим очигледно да се ради о накнадно насталој чињеници, дакле, таквој која није објективно постојала у току ранијег поступка, несумњиво је да у овом случају нема услова за понављање поступка.

Првостепени суд је занемарио изложено, погрешно се позвао на одредбе новог ЗПП-а, који се у овом случају не примењује, а погрешно је и утолико што није предочио противнику предлагачице да предлог не садржи законски основ по коме тражи понављање, што је нужно и прописано одредбом чл. 384. тач. 2. досадашњег ЗПП-а.

Окружни суд у Новом Саду
Посл. бр. Гж. 449/78.

У поступку развргнућа имовинске заједнице на згради или стану на коме један од сувласника има стечено станарско право, одлуком суда се не може дирати у то стечено право.

Одлука о развргнућу имовинске заједнице продајом зграде или стана на јавној дражби не мора да садржи податак о томе да ли се објекат продаје уселив или неуселив. О овом ће одлучити суд у извршном поступку приликом утврђивања дражбених услова.

Подела постигнуте купопродајне цене врши се према аликвотним сувласничким уделитема применом чл. 223. ЗПП и чл. 43. Закона о експропријацији, односно део сувласника — носиоца станарског права се сразмерно умањује у корист осталих сувласника.

Изрека побитног првостепеног решења гласи:

„Предлог предлагача се усваја“.

„Одређује се развргнуће имовинске заједнице предлагача С. И. из Н. С., ул. Т. и противника предлагача С. М. из Н. С., ул. А. на некретности уписаној у з. књ. ул. бр. 4805 к. о. Н. С. I, стамбена зграда са помоћним објектима у Н. С. у улици А. саграђена на парц. бр. 9202 у пов. од 1 ара и 86 м², на тај начин што ће се предметна непокретност продати на јавној дражби а новац добијен продајом поделити према сувласничким деловима стра-

нака и то предлагачу 3/5 дела а противпредлагачу 2/5 дела.“

Жалба није основана.

У побијаном решењу утврђено је да предмет развргнућа имовинске заједнице чине стамбена зграда у Н. С. у ул. А., саграђена на парц. бр. 9202 у површини од 1 ара и 86 м², уписана у зкњ. ул. бр. 4805 к. о. Н. С. I. Стамбена зграда састоји се од шест просторија. У подрумском делу налазе се две просторије и једна предпросторија. У дворишном објекту налази се једна просторија. Напред описане некретнине су физички недељиве сразмерно аликвотним сувласничким деловима странака. На предметној некретнини предлагач је сувласник у 3/5 идеалног дела, док је противник предлагача сувласник у 2/5 идеалног дела.

Кад се води поступак за развргнуће имовинске заједнице на згради, односно стану, на коме један од сувласника има стечено станарско право, одлуком суда о развргнућу имовинске заједнице у то стечено право се не може дирати.

Уколико у ванпарничном поступку развргнућа имовинске заједнице није рашчишћено питање станарског права, а имовинска заједница се развргава продајом и деобом постигнуте куповне цене, питање станарског права има се решити у поступку утврђивања дражбених услова. У таквом случају подеда постигнуте купопродајне цене врши се према аликвотним сувласничким деловима при чему се применом чл. 223. ЗПП сходно одредбама Закона о експропријацији (чл. 43) висина купопродајне цене сувласника — носиоца станарског права може сразмерно смањити у корист осталог сувласника уважавајући околности конкретног случаја.

Ако је жалилац стекао станарско право на згради, стану, произлази у смислу изнесеног да је ово без битног значаја за одлучивање о захтеву предлагача, јер се питање станарског права у таквом случају има решити у поступку утврђивања дражбених услова, ако то питање није решено. Чињеница што изрека побијаног решења не садржи податак да се зграда продаје као неусељива, жалба погрешно закључу-

је да је тиме првостепени суд извршио битну повреду правила поступка.

Окружни суд у Новом Саду
Посл. бр. Гж. 539/78.

Савесност — као претпоставка оригиналног стицања стварних права (својина, службеност) подразумева чврсто уверење онога који мисли да је ствар његова.

Несавестан је поседник који зна да је његов посед у супротности са правом.

Према правним правилима савесност је чврсто уверење онога који мисли да је ствар његова. Несавестан поседник је оно лице које зна или из околности мора претпоставити да ствар која се налази у његовом поседу припада другом. Значи од мишљења или уверења поседника да је земљиште које држи у поседу туженог или тужилаца зависи постојање савесности или несавесности туженог. Ако поседник зна да је његов посед над земљиштем у супротности са правом, несавестан је поседник.

Савесност и правни основ поседа земљишта су два одвојена, различита појма. Савесност поседа над земљиштем се не доказује постојањем правног основа. При утврђењу постојања унутрашњег уверења у психи поседника земљишта, цени се унутрашње уверење просечног грађанина.

Ако је тужени купио спорно земљиште од тужилаца, ако је према утврђењу из побијане пресуде уговор извршен, не значи аутоматски да је тужени тиме био савестан у стицању поседа спорног дела земљишта у градњи зграде.

Савесност према правним правилима код поседника треба да постоји на цело време трајања поседа.

Ако је тужени при стицању спорног земљишта био савестан у доброј вери и кућу саградио као поштен поседник земљишта, онда тужитељи немају право тражити предају, повраћај земљишта и уклањање зграде од поштеност и савесност градитеља што према утврђењу из

побијане пресуде вредност зграде знатио премашује вредност земљишта.

Окружни суд у Новом Саду
Посл. бр. Гж. 2383/77.

Правна правила извршног поступка предвиђају могућност да тражилац извршења своју тражбину наплати из потраживања која извршеник има према трећим лицима. Ово се постиже запленом извршеникове тражбине и истовременом забраном извршенику да са тражибином располаже и наплати је од свог дужника.

(Види § 261 ИП).

Побијаним решењем узето је на знање и одобрен поступак извршног органа констатован на записнику од 26. маја 1976. године, према коме је извршеник П. М. из Н. С. приступио у суд и уплатио извршном органу део дуга у износу од 3.000,00 динара, па је исти износ дозначен на жиро-рачун „Центроколонијал“ трговинском предузећу из Н. С. пошто се у спису I. 4233/76 који се води код Општинског суда, тражила извршења Н. И. у том спису појављује као извршеник, па је исти износ послат на име дела дуга тражиоцу извршења „Центроколонијал“ трговинском предузећу из Н. С.

Жалба је неоснована.

Према правним правилима извршног поступка тражилац извршења може поставити захтев да своју тражбину по извршном наслову наплати из потраживања која извршеник има према трећим лицима. Ово се постиже пленидом тражбине извршеника код трећих лица којом извршни суд забрањује трећем лицу да извршенику исплати његову тражбину, а истовремено и забрањује извршенику да са том тражибином располаже и наплати је од свог дужника. Према начелу ефикасности у извршном поступку треба обезбедити да права утврђена у правоснажним судским одлукама буду што је могуће брже остварена. Када је међу странкама решено спорно питање и утврђена међусобна права и обавезе у правоснажној судској одлуци, онда је задатак извршног по-

ступка да кроз брзу и ефикасну процедуру спроведе принудно извршење судске одлуке у сваком случају, када то обавезна страна није хтела добровољно да изврши.

Правилно је првостепени суд, у границама неопходно потребних радњи и на такав начин да буду што мањи трошкови и губитак времена, наплаћени износ од дужника тражиље извршења дозначио на жиро-рачун „Центроколонијала“, с обзиром да се тражила извршења појављује као извршеник „Центроколонијалов“ (у предмету бр. I. 4233/76), а по извршном наслову (правоснажној пресуди Општинског суда од 27. јуна 1974. године). Обзиром да је дозвола извршења у предмету I. 4233/76 издата испред дозволе извршења у предмету I. 11206/75, онда је и редослед наплате у извршењу у корист раније издатог извршења.

Окружни суд у Новом Саду
Посл. бр. Гж. 2226/77

Извршни поступак ради реституције у случају сметања поседа се не може одлагати због подношења петиторне тужбе (истицања права на посед).

Побијаним решењем је првостепени суд поднео извршеника од 28. априла 1977. године сматрао предлогом за одлагање извршења, па је исти одбио.

Против овог решења извршеник је благовремено поднео жалбу побијајући га због битних повреда извршног поступка, сматрајући да су се стекли услови за одлагање дозвољеног извршења, јер није окончана парница о праву власништва на спорној парцели.

Жалба није основана.

Извршни наслов је одлука суда у парници због сметања поседа, којом одлуком је одређена успостава пређашњег стања поседа баште тако што је извршенику наложено да из баште изнесе све цигле (5 пуних камиона, које је унео кроз двоориште и истоварио их у башти) те на тај начин да успостави раније поседовно стање.

Парница због сметања поседа је хитан поступак ради отклањања насила у коме се расправљање огра-

ничава на претресање и доказивање чињеница последњег стања поседа и насталог сметања, а искључено је претресање о праву на посед. С обзиром на ове карактеристике парнице због сметања поседа и извршни поступак, као природни наставак парнице због сметања поседа, мора задржати нешто од ових карактеристика. Због тога се извршење не може одлагати због подношења петиторне тужбе, односно вођења парнице по

таквој тужби, у којој се расправља о праву на посед. Та тужба, односно парница вођена по подношењу такве тужбе, није од оних тужби које су предвиђене у правним правилима извршног поступка као тужбе услед чијега подношења може доћи до одлагања извршења (§ 34. и 35. бив. Закона о извршењу и обезбеђењу).

Окружни суд у Новом Саду
Посл. бр. Гж. 2628/77.

Светозар Добросављевић

СА ОПШТЕЊА

ИЗ СЕДНИЦЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ АДВОКАТА

У просторијама Адвокатске коморе Војводине 22. априла 1978. године одржана је дванаеста седница Конференције адвоката.

Председник Боривој Јекић упознао је Конференцију адвоката о залагањима Управног одбора, органа Адвокатске коморе и Комисија Управног одбора у периоду од 15. јануара 1977. до 22. априла 1978. године.

Конференција адвоката упознала се са учињеним припремама за одржавање редовне годишње Скупштине Адвокатске коморе Војводине сазване за 20. мај 1978. године, и донела закључке:

1) Утврђује се Предлог одлуке о повишењу посмртнине са 30.— на 50.— динара од смртног случаја и Предлог упућује Скупштини на доношење одлуке.

2) Усваја се предлог финансијског плана прихода и расхода Адвокатске коморе за 1978. годину, који је усвојио Управни одбор 25. XII 1977. године, и упућује Скупштини Адвокатске коморе Војводине на доношење.

3) Утврђује се Предлог одлуке о изменама и допунама Статута Адвокатске коморе Војводине и упућује се Скупштини на доношење.

4) Конференција адвоката прихватила је информацију о датим предлозима Општинских организација адвоката за доделу Плакета са захвалницом члановима њихових Општинских организација и закључила да се позову Општинске организације адвоката које су пропустиле да доставе своје предлоге да до 10. маја образложене предлоге доставе Управном одбору Адвокатске коморе Војводине.

5) Конференција адвоката узела је на знање информацију о изборној активности адвоката у Општинским организацијама о броју чланова делегација и делегата.

Адвокатска комора Војводине

ничава на претресање и доказивање чињеница последњег стања поседа и насталог сметања, а искључено је претресање о праву на посед. С обзиром на ове карактеристике парнице због сметања поседа и извршни поступак, као природни наставак парнице због сметања поседа, мора задржати нешто од ових карактеристика. Због тога се извршење не може одлагати због подношења петиторне тужбе, односно вођења парнице по

таквој тужби, у којој се расправља о праву на посед. Та тужба, односно парница вођена по подношењу такве тужбе, није од оних тужби које су предвиђене у правним правилима извршног поступка као тужбе услед чијег подношења може доћи до одлагања извршења (§ 34. и 35. бив. Закона о извршењу и обезбеђењу).

Окружни суд у Новом Саду
Посл. бр. Гж. 2628/77.

Светозар Добросављевић

САОПШТЕЊА

ИЗ СЕДНИЦЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ АДВОКАТА

У просторијама Адвокатске коморе Војводине 22. априла 1978. године одржана је дванаеста седница Конференције адвоката.

Председник Боривој Јекић упознао је Конференцију адвоката о залагањима Управног одбора, органа Адвокатске коморе и Комисија Управног одбора у периоду од 15. јануара 1977. до 22. априла 1978. године.

Конференција адвоката упознала се са учињеним припремама за одржавање редовне годишње Скупштине Адвокатске коморе Војводине сазване за 20. мај 1978. године, и донела закључке:

1) Утврђује се Предлог одлуке о повишењу посмртнине са 30.— на 50.— динара од смртног случаја и Предлог упућује Скупштини на доношење одлуке.

2) Усваја се предлог финансијског плана прихода и расхода Адвокатске коморе за 1978. годину, који је усвојио Управни одбор 25. XII 1977. године, и упућује Скупштини Адвокатске коморе Војводине на доношење.

3) Утврђује се Предлог одлуке о изменама и допунама Статута Адвокатске коморе Војводине и упућује се Скупштини на доношење.

4) Конференција адвоката прихватила је информацију о датим предлозима Општинских организација адвоката за доделу Плакета са захвалницом члановима њихових Општинских организација и закључила да се позову Општинске организације адвоката које су пропустиле да доставе своје предлоге да до 10. маја образложене предлоге доставе Управном одбору Адвокатске коморе Војводине.

5) Конференција адвоката узела је на знање информацију о изборној активности адвоката у Општинским организацијама о броју чланова делегација и делегата.

Адвокатска комора Војводине

Уређивачки савет:

Председник:

Никола Вујашиковић
судија Врховног суда Војводине

Заменик председника

Олга Царић
адвокат у Новом Саду

Светозар Дракулић, заменик јавног правобраниоца Војводине, *Антоније Борић*, саветник покрајинског секретара за правосуђе и општу управу, *Никола Јеловац*, адвокат у Сомбору, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Жива Коњевић*, шеф Службе за скупштинске послове Привредне коморе Војводине, *Војислав Маринков*, адвокат у Вршцу, *др Љубиша Милошевић*, редовни професор Правног факултета у Н. Саду, *Душан Мићић*, секретар Покрајинског државног правобраниоца самоуправљања, *Светозар Николић*, судија Привредног суда Војводине, *Милан Рапајић*, адвокат у Новом Саду, *Војислав Раиловић*, адвокат у Сремској Митровици, *Ласло Цабафи*, адвокат у Зрењанину, *др Петар Шарчевић*, доцент Правног факултета на Ријеци, *Душан Шипка*, стручно-политички сарадник у Покрајинској конференцији ССРН Војводине

Уређивачки одбор:

Главни и одговорни уредник:

Сава Савић
адвокат у Новом Саду

Борђе Вебер, адвокат у Новом Саду, *Будислав Вулетић*, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављевић*, судија Општинског суда у Новом Саду, *Живко Киселички*, судија Окружног привредног суда у Новом Саду.

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. — Телефон: 29—459. — Годишња претплата 240.— дин., за иностранство двоструки износ. Цена једног броја 25.— дин.
Тек. рачун 65700-678-2047. Ручкописи се не враћају.

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САНВ бр. 418—185 од 23. маја 1973. године, *Гласник* је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

Штампарија „Будућност”, Шумадијска, 12.

